

KAKO UBRZATI POSTUPAK U OBITELJSKIM SPOROVIMA

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Lidija Bošnjaković
Županijski sud u Zagrebu

Tijana Kokić
Općinski građanski sud u Zagrebu

Zagreb, travanj 2022.

Copyright 2022.

Pravosudna akademija

Maksimirska cesta 63, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 2357 626 WEB www.pak.hr

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU - VREMENSKI OKVIR	6
ODREDBE ZPP-a O NADLEŽNOSTI SUDA	7
ZAHTEJEV SUDA PRVOG STUPNJA DA U POJEDINOM PREDMETU POSTUPA DRUGI STVARNO NADLEŽAN SUD (čl. 68. ZPP-a).....	9
SUKOB NADLEŽNOSTI.....	10
OBAVLJANJE RADNJI NA PODRUČJU DRUGOG SUDA.....	11
PRAVNA POMOĆ	11
IZUZEĆE SUCA.....	11
NOVČANO KAŽNJAVANJE	12
ZAŠTITA DJETETA KAO STRANKE U POSTUPKU – UČINKOVITO ZASTUPANJE PRIDONOSI EFIKASNOSTI	13
MJERE OTKLANJANJA NEDOSTATAKA AKO U TUŽBI NIJE	13
NAVEDENO DIJETE KAO STRANKA	13
DOSTAVA.....	14
ŠTO MOŽE UBRZATI DOSTAVU?	15
DOSTAVA PUTEV SUDSKOG DOSTAVLJAČA I NEPOSREDNO U SUDU.....	15
DOSTAVA PUTEV JAVNOG BILJEŽNIKA.....	16
OBVEZA DA O PROMJENI ADRESE TIJEKOM POSTUPKA	16
STRANKA I NJEZIN ZAKONSKI ZASTUPNIK OBAVIJESTI SUD	16
IZRAVNO UPUĆIVANJE PISMENA.....	17
OSOBN A DOSTAVA.....	17
ZASTUPNIK ZA PRIMANJE PISMENA	19
UTVRĐIVANJE ADRESE.....	19
ZAKAZIVANJE PRIPREMNOG ROČIŠTA.....	19
DOKAZI	19
PRIMJENA PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA.....	20
SASLUŠANJE STRANAKA	20
VJEŠTAČENJA.....	21
IZVJEŠĆA CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB.....	21
SUDSKA NAGODBA – NAJBOLJI I NAJEFIKASNIJI NAČIN	22
UBRZAVANJA POSTUPKA.....	22
POSTUPANJE U ŽALBENOJ FAZI POSTUPKA	22
POSTUPANJE PO ŽALBI	22
MOGUĆNOST DA SUD SAM POVODOM ŽALBE UKINE ILI PREINAČI SVOJE RJEŠENJE	23
SUDSKA PRAKSA	23
ŠTO UTJEČE NA EFIKASNOST OVRHE U OBITELJSKIM	23
SPOROVIMA.....	23
PODOBNOŠT ODLUKE O UZDRŽAVANJU ZA OVRHU.....	24
PRIJEDLOG ZA ODGODU OVRHE I PRIJEDLOG DA SE OVRHA PROGLASI NEDOPUŠTENOM U POSTUPKU IZRAVNE NAPLATE	24
ZAPLJENA PO PRISTANKU OVRŠENIKA.....	24
ANALIZA ZAHTEJEVA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U	24
RAZUMNOM ROKU KROZ ODLUKU USTAVNOG SUDA	24
3. ODREDBE OBITELJSKOG ZAKONA I OSTALIH PRAVNIH IZVORA	31
NAČELO ŽURNOSTI U POJEDINIM ODREDBAMA OBITELJSKOG.....	33
NAČELO ŽURNOSTI U PRAVNIM INSTRUMENTIMA	37
RAZLOZI KOJI ONEMOGUĆUJU POSTUPANJE U SKLADU SA	38
POSEBNE NAPOMENE.....	46

OSTALI ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA DUGOTRAJNOST	48
ZAKLJUČAK.....	50
POPIS LITERATURE:.....	52

1. UVOD¹

Budući da Obiteljski zakon sadrži samo dio odredaba koje reguliraju postupak u obiteljskim sporovima bilo u pogledu parničnog, bilo u pogledu posebnih izvanparničnih postupka i posebnih postupak osiguranja i ovrhe, u pogledu ostalih procesnih odredaba supsidijarno se primjenjuju odredbe parničnog odnosno ovršnog postupka.

U pogledu izvanparničnih postupaka možemo reći da je novi Obz te postupke propisao u procesnom smislu precizno i detaljno budući da se radi o specifičnim izvanparničnim postupcima.

Obvezu da se postupak provede bez odugovlačenja u razumnom roku i sa što manje troškova zakonodavac je propisao i u čl. 10 st. 1. ZPP-a.

Pri tom je na neki način prepoznao i osnovne razloge za neprovođenje postupka na propisani način, a to je zloupotreba prava za koju je propisao značajne novčane kazne².

S obzirom da se u obiteljskim sporovima štiti najbolji interes djeteta, te kazne ne bi trebale biti izricane u minimalnim novčanim iznosima, naročito ako se utvrde teži oblici zloupotrebe prava.

U ranijem tijeku izlaganja bilo je govora o posebnom institutima obiteljskog prava kojima se provodi načelo hitnosti kao jedno od osnovnih načela postupka u obiteljskim sporovima, dok u okviru supsidijarne primjene ZPP-a nemamo direktnu primjenu načela hitnosti koje je u ZPP-u propisno za posebne postupke u parnicama iz radnih odnosa (čl. 434. ZPP-a) i parnicama zbog smetanja posjeda (čl. 440. ZPP-a) pa pojedine institute odnosno procesne odredbe u svrhu postizanja cilja, a to je povećanje efikasnosti i ubrzavanje postupka, moramo promatrati u kontekstu prava na pravično suđenje čiji je jedan segment i pravo na suđenje u razumnom roku. Također, zakonodavac je u nekim situacijama previdio ubrzavanje postupka odnosno odstupanje od uobičajenog postupanja pod uvjetom da se utvrdi postojanje drugih važnih razloga³, a što u obiteljskim sporovima predstavlja zaštita interesa ml. djece odnosno postupanja u najboljem interesu ml. djece.

No u svakom tom slučaju, kada sud primjenjuje odredbe ZPP-a koje zahtijevaju postojanje drugih važnih razloga, o tome mora dati jasne, valjane i dostatne razloge.

Dakle u nastavku ćemo razmotriti primjenu pojedinih instituta parničnog postupka i ovršnog postupka, kojima također možemo utjecati na to da postupak u obiteljskom sporu ubrzamo i učinimo ga efikasnijim.

---

¹ Lidija Bošnjaković, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu

² Čl.10 st.2 ZPP-a: „Sud će kazniti novčanom kaznom od 500,00 do 10.000,00 kuna fizičku osobu, odnosno od 2.500,00 do 50.000,00 kuna pravnu osobu koja teže zlouporabi prava koja joj pripadaju u postupku, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.“

³ čl. 68 st. 4 ZPP-a: “Nadležni drugostupanjski sud može sam ili u povodu prijedloga stranke zatražiti od Vrhovnog suda Republike Hrvatske da odredi da u pojedinom predmetu postupa drugi stvarno nadležan sud ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi važni razlozi. U tom se slučaju stavci 2. i 3. ovoga članka primjenjuju na odgovarajući način.“

Načelo hitnosti u postupanju osigurava da sud odluku u obiteljskom sporu donese u što kraćem roku, uz poštivanje prava i interesa svih stranaka u postupku.

Ubrzavanjem postupka sadržajno ostvaruje pravo na suđenje u razumnom roku koje pravo je zaštićeno odredbom čl. 29. Ustava RH, odnosno čl. 6. st. 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, a nalazimo ga i u odredbama Zakona o sudovima (N.N. br.28/13,33/15,82/15,82/16,67/18,126/19,130/20,21/22).

Međutim pravo na suđenje u razumnom roku je samo segment prava na pošteno suđenje u smislu cit. odredaba Konvencije i Ustava, a iz prakse kao ESLJP-a tako i Ustavnog suda vidljivo je da u prosuđivanju da li je to pravo povrijeđeno sudovi uzimaju u obzir i sve ostale aspekte prava na pošteno suđenje i to:

pravo na pristup sudu, pravo na pravnu pomoć, pravo na procesnu ravnopravnost, pravo na javno i kontradiktorno suđenje, pravo na saslušanje, pravo na dokaz, pravo na javnu objavu presude, pravo na sud ustanovljen zakonom, pravo na neovisno i nepristrano suđenje, pravo na suđenje u razumnom roku, pravo na učinkovitu ovrhu presude te zabranu arbitrarnog postupanja.

Stoga ćemo i mi u okviru izlaganja pokušati prilikom prikaza pojedinih instituta i procesnih situacija koji po svom sadržaju imaju funkciju ubrzavanja postupka u okviru parničnog i ovršnog postupka, pokušati pokazati kako primjena istih utječe ne samo na ubrzavanje postupka, nego i na ostale segmente prava na pošteno suđenje.

2. SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU - VREMENSKI OKVIR

Kao što je ranije navedeno, u koncept prava na suđenje u razumnom roku, ulazi i pravo na učinkovitu ovrhu, radi čega u razmatranju tijeka postupka kao i duljine trajanja istog treba uzeti u obzir i vođenje i trajanje ovršnog postupka.

Također, s obzirom da Obz propisuje i postupak obveznog savjetovanja pred nadležnim Centrom za socijalnu skrb, i trajanje tog postupka treba uzimati u obzir prilikom procjene vremena trajanja postupka iako sudski postupak započinje podnošenjem tužbe⁴.

---

⁴ 3 Vodič kroz čl. 6 Europske konvencije o ljudskim pravima- dalje u tekstu -Vodič „Članak 6. stavak 1. Konvencije države ugovornice obvezuje da organiziraju svoje pravne sustave na način koji sudovima omogućuje postupanje u skladu s različitim zahtjevima tog članka. 270. Sud je opetovano naglašavao važnost djelovanja pravosudnog sustava bez odugovlačenja koja bi mogla ugroziti njegovu učinkovitost i vjerodostojnost (Scordino protiv Italije (br. 1) [VV], stavak 224.). Nakupljanje povreda koje je počinila neka država predstavlja praksu koja nije u skladu s Konvencijom (Bottazzi protiv Italije [VV], stavak 22.). 1. Utvrđivanje duljine postupka 271. Što se tiče početne točke relevantnog razdoblja, rok obično počinje teći od trenutka kad je postupak u predmetu pokrenut pred nadležnim sudom (Poiss protiv Austrije, stavak 50.; Bock protiv Njemačke, stavak 35.), osim kad je podnošenje zahtjeva upravnom tijelu preduvjet za pokretanje sudskog postupka. U tom slučaju u rok se može uračunati obvezni prethodni upravni postupak (König protiv Njemačke, stavak 98.; X. protiv Francuske, stavak 31.; Kress protiv Francuske [VV], stavak 90.). 272. Stoga u određenim okolnostima razumni rok može početi teći čak i prije donošenja odluke kojom započinje postupak pred sudom na kojem podnositelj zahtjeva pokreće postupak (Golder protiv Ujedinjene Kraljevine, stavak 32. in fine, Erkner i Hofauer protiv Austrije, stavak 64.; Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske [VV], stavak 65.). Međutim, to je iznimka

Vjerujemo da svi koji provode postupke u obiteljskim sporovima poštuju propisane rokove iz OBZ-a, koji su kako smo to ranije naveli, znatno kraći od redovnih rokova iz ZPP-a, međutim ukoliko se ne radi o postupcima privremenih mjera, prvostupanjski postupak, zatim drugostupanjski postupak kao i postupak ovrhe u najvećem broju slučajeva ne bude dovršen u roku kraćem od 2 od 3 godine, što za redovne parnične predmete predstavlja općeprihvaćeni rok za suđenje razumnom roku.

Iz pozicije ml. djeteta koje ostvaruje, na primjer, pravo na uzdržavanje ili osobne odnose s roditeljem s kojim ne stanuje, trajanje postupka od 3 godine što bi osiguravalo zadovoljavanje navedenog opće prihvaćenog kriterija suđenja u razumnom roku nije dovoljno. Naime, dijete koje je možda u dobi od 8 godina po pravomoćnosti će biti u dobi od 12 godina, a što je u životu djeteta značajan period. Dakle svaki napor za skraćivanje postupka je legitiman ukoliko se pri tom poštuju ostali aspekti prava na pravično suđenje.

Svjedočimo razvoju zakonodavnog okvira upravo u pravcu određivanja okvirnih rokova suđenja kojima bi se osiguralo pravo na suđenje u razumnom roku.

Također možemo reći i da informatizacija, tj. uvođenje e-spisa, a naročito e-komunikacije, uvelike i možda najznačajnije osigurava brže provođenje postupaka.

Pokušati ćemo identificirati koje su to situacije koje dovode do najčešćih zastoja i kako se iste mogu izbjeći ili značajno skratiti uz pravilnu primjenu odredaba kako ZPP-a tako i OZ-a.

ODREDBE ZPP-a O NADLEŽNOSTI SUDA

Obz sadrži odredbe o mjesnoj nadležnosti suda u obiteljskim sporovima, a također takve odredbe sadrži i ZPP.

U slučaju spora o nadležnosti ili sukoba nadležnosti, to zasigurno dovodi do zastoja u postupanju i to u ranoj fazi postupka što u konačnici može znatno utjecati na duljinu trajanja postupka.

Za potrebe ove radionice u ovom dijelu, nećemo se baviti odredbama Obz i ZPP-a koje propisuju koji je sud mjesno nadležan, već ćemo ukazati na one odredbe kao i ustaljenu sudsku praksu, čijom primjenom se spor o nadležnosti odnosno sukob

---

i prihvaćeno je kad su, primjerice, određeni prethodni koraci bili nužan uvod u postupak (Blake protiv Ujedinjene Kraljevine, stavak 40.). 273. Članak 6. stavak 1. može se primijeniti i na postupke koji su, iako nisu u potpunosti pravosudne prirode, svejedno usko povezani s nadzorom koji provodi sudbeno tijelo. To je bio slučaj 50 / 66 Vijeće Europe / Europski sud za ljudska prava, 2013. Vodič kroz članak 6.

Konvencije – Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt) s, primjerice, postupkom za podjelu imanja koji je proveden na izvanparničnoj osnovi pred dva bilježnika, ali ga je naložio i potvrdio sud (Siegel protiv Francuske, stavci 33.-38.). Trajanje postupka pred bilježnicima je stoga je uračunato u izračun razumnog roka. 274. Što se tiče kraja tog roka, on obično obuhvaća cijeli postupak o kojemu je riječ, uključujući žalbeni postupak (König protiv Njemačke, stavak 98. in fine) i proteže se sve do konačne odluke o sporu (Poiss protiv Austrije, stavak 50.). Stoga se zahtjev razumnog roka odnosi na sve faze sudskog postupka čiji je cilj rješavanje spora,.

nadležnosti može izbjeći, odnosno kojima se može skratiti trajanje faze postupka do pravomoćne odluke o tome koji je sud nadležan te osigurati da unatoč sporu o nadležnosti najbolji interes djeteta i dalje bude zaštićen.

Razlog zašto su u obiteljskim sporovima dosta česti sporovi o nadležnosti je u tome što za dio sporova ne postoji isključiva mjesna nadležnost suda kao i iz razloga što su obiteljski odnosi dinamični i životni i dolazi do promjena okolnosti koje utječu na nadležnost nakon pokretanja postupka.

Sud se može u povodu prigovora tuženika proglasiti mjesno nenadležnim ako je prigovor podnesen najkasnije do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari⁵. Radi izbjegavanja nepotrebnog sukoba nadležnosti i odugovlačenja postupka treba uzeti u obzir ustaljenu sudsku praksu izraženu u brojnim odlukama VSRH, a to je da sud se može proglasiti, po službenoj dužnosti, mjesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mjesna nadležnost nekoga drugog suda najkasnije do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari⁶.

---

⁵ ČL. 20 st.1 i 2 ZPP

⁶ Broj: Gr1 540/16-2 od 15. 11.2017"Općinski sud u Čakovcu, rješenjem poslovni broj P Ob-249/15-2 od 15. siječnja 2016. oglasio se mjesno nenadležnim za postupanje u ovom parničnom predmetu, pozivajući se na odredbe čl. 308. st. 3., čl. 409. st. 4. i čl. 413. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj 103/15 - dalje: ObZ) i spis po pravomoćnosti rješenja dostavio Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, kao opće mjesno nadležnom sudu. Navodi da iz citiranih odredbi ObZ proizlazi da se o uzdržavanju djeteta odlučuje u bračnom, maternitetskom, odnosno paternitetskom sporu, te o sporu o roditeljskoj skrbi, pa kako mlt. tužiteljica i njezina majka imaju prebivalište na području nadležnosti Općinskog građanskog suda u Zagrebu, smatra da je taj sud opće mjesno nadležan za postupanje u ovom predmetu. Općinski građanski sud u Zagrebu, dopisom poslovni broj P Ob-379/16-4 od 26. rujna 2016., izazvao

je sukob nadležnosti, navodeći da nisu bile ispunjene pretpostavke iz odredbe čl. 20. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 - odluka USRH, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14 - odluka USRH - dalje: ZPP), jer je tužiteljica

u smislu odredbe čl. 51. ZPP bila ovlaštena podnijeti tužbu Općinskom sudu u Čakovcu.

Za postupanje u ovom predmetu mjesno je nadležan Općinski građanski sud u Zagrebu.

U ovom predmetu riječ je o sporu kojeg je tužbom pokrenula mlt. tužiteljica, radi povećanja iznosa uzdržavanja, ranije određenog pravomoćnom presudom Općinskog suda u Čakovcu poslovni broj P-349/07 od 23. listopada 2007., kojom je razveden brak njezinih roditelja i ujedno određen iznos za njezino uzdržavanje.

Stoga, u ovom predmetu nije riječ o uzdržavanju djeteta o kojem se odlučuje u sporu o roditeljskoj skrbi iz odredbe čl. 408. ObZ, za kojeg je nadležnost propisana odredbom čl. 409. st. 3. ObZ, niti je riječ o uzdržavanju djeteta o kojem se odlučuje u bračnom, maternitetskom, odnosno paternitetskom sporu, te se u konkretnom slučaju, a protivno stavu Općinskog suda u Čakovcu, ne primjenjuju citirane odredbe ObZ. Odredbom čl. 20. st. 2. ZPP, propisano je da se sud može proglasiti, po službenoj dužnosti, mjesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mjesna nadležnost nekoga drugog suda najkasnije do

upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari. Prema odredbi čl. 51. ZPP, za suđenje u sporovima za zakonsko uzdržavanje, ako je tužitelj osoba koja traži uzdržavanje, nadležan je pored suda opće mjesne nadležnosti i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište. Citiranom odredbom čl. 51. st. ZPP o elektivnoj mogućnosti, tužiteljici je omogućen izbor između opće mjesno nadležnog suda (u smislu odredbi čl. 46. st. 1. i čl. 47. st. 1. ZPP, u vezi s odredbom čl. 2. Zakona o područjima i sjedištima sudova - "Narodne novine", broj 128/14, te odredbom čl. 8. Zakona o područjima županija, gradova i općina - "Narodne novine", broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15, to bi bio Općinski sud u Varaždinu, s obzirom da su S. L. naselje u Općini S. Đ., koja se nalazi se na području nadležnosti tog suda) i Općinskog građanskog suda u Zagrebu, na čijem području mlt. tužiteljica ima prebivalište, odnosno boravište.

ZAHTJEV SUDA PRVOG STUPNJA DA U POJEDINOM PREDMETU POSTUPA DRUGI STVARNO NADLEŽAN SUD (čl. 68. ZPP-a)

Sud može postaviti zahtjev tijekom cijelog postupka iz opravdanih važnih razloga npr. ako dođe do promjene prebivališta ml. djeteta.

ObZ sadrži odredbu iz čl. 435. koja na detaljniji način uređuje situaciju kada tijekom postupka dođe do promjene okolnosti na kojima se temelji mjesna nadležnost, odnosno kada se pojave činjenice i okolnosti radi kojih bi drugi stvarno nadležan sud lakše poveo postupak, ali ta je odredba primjenjiva samo u izvanparničnim postupcima.⁶

Ukoliko dođe do isticanja prigovora mjesne nenadležnosti u parničnom postupku od strane tuženika ili po službenoj dužnosti ili do ustupa sud je dužan o istom odlučiti rješenjem.

U tom slučaju radi ubrzavanja postupka moguće je izreku rješenja pročitati i protumačiti odmah na ročištu i pokušati da se stranke odreknu prava žalbe kako bi pravomoćnost bila iskazana što prije.

Također ubrzavanju postupka pridonosi da sud kojem je predmet ustupljen kao nadležnom nastavi postupak kao da je kod njega bio pokrenut.

Ako je odluka o nenadležnosti bila donesena na ročištu, sud kome je predmet ustupljen zakazat će novu glavnu raspravu i postupiti kao da se rasprava održava pred izmijenjenim sudom⁷.

Odredbom čl. 21. ZPP, propisano je da će nakon pravomoćnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim (članak 17. i 20.) sud ustupiti predmet nadležnom sudu ili jednom od više izberivo nadležnih sudova.

Budući da u ovom sporu za zakonsko uzdržavanje, jedan od više izberivo nadležnih sudova nije i Općinski sud u Čakovcu, kojemu je podnesena tužba, već je to sud na čijem području tužiteljica ima prebivalište, odnosno boravište, a to je u ovom slučaju Općinski građanski sud u Zagrebu, taj sud je u skladu s odredbom čl. 51. ZPP nadležan za postupanje u ovom predmetu.“

⁷ Općinski sud u Rijeci se rješenjem poslovni broj P Ob-276/19 od 14. travnja 2020. oglasio mjesno nenadležnim i odlučio da će spis nakon pravomoćnosti rješenja pozivom na odredbe čl. 435 Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj 103/15, 98/19 – dalje: ObZ) ustupiti nadležnom Općinskom sudu u Sesvetama. U predmetnom rješenju Općinski sud u Rijeci, oglasio se mjesno nenadležnim, jer se radi o obiteljskom postupku, a maloljetno dijete T. K., tužiteljica S. K., a najvjerojatnije i tuženik D. K. faktički borave u R., T. N. na području mjesne nadležnosti Općinskog suda u Sesvetama, pa smatra da će se postupak pred tim sudom lakše provesti. Općinski sud u Sesvetama je dopisom poslovni broj P Ob-94/20-42 od 4. siječnja 2021. izazvao sukob nadležnosti, jer smatra da bi u ovom slučaju Općinski sud u Rijeci lakše proveo postupak, a s obzirom da je provjerom utvrđeno da tužiteljica i ml. tuženik imaju prijavljenu adresu B., ..., a od rujna 2020. žive u mjestu H., ... gdje su od strane policijskih službenika i zatečeni. Za postupanje u ovom postupku nadležan je Općinski sud u Rijeci. Prema odredbi čl. 409. st. 1. ObZ ako se roditelji nisu sporazumjeli o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili ga je sud odbio odobriti, svaki roditelj ili dijete mogu podnijeti tužbu radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete stanovati, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem te uzdržavanju djeteta. U postupku u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete stanovati, o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem sud nije vezan zahtjevima stranaka (st. 2.). Odredbom st. 3. istog članka, propisano je da se odredbe stavka 1. i 2. tog članka na odgovarajući način primjenjuju i u slučaju kad nije postignut sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa djeteta s roditeljem ili ga je sud odbio

Ako je odluka donesena na pripremnom ročištu neće se zakazivati novo pripremno ročište.

Parnične radnje nenadležnog suda nisu bez važnosti samo zato što ih je poduzeo nenadležan sud⁸.

Da li bi time bilo u potpunosti isključeno pravo stranaka na neposredno provođenje dokaza od strane suda kojem je predmet ustupljen trebalo bi procjenjivati u smislu koje je od navedenih prava potrebno jače zaštititi, odnosno što je najbolji interes djeteta u konkretnoj situaciji.

Zahtjev za ponovnim izvođenjem dokaza moglo bi se smatrati i zloupotrebom prava ako bi sud procijenio da je postavljen isključivo radi odugovlačenja postupka. U svakom slučaju odbijanju takvog prijedloga valjalo bi dati i dostatno obrazloženje.

SUKOB NADLEŽNOSTI

Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležan smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili koji drugi sud, dostavit će predmet sudu koji treba riješiti taj sukob nadležnosti.

Sukob nadležnosti sudova iste vrste rješava zajednički neposredno viši sud, a sukob nadležnosti sudova razne vrste rješava Vrhovni sud RH⁹¹⁰.

---

odobriti. Prema odredbi čl. 409. st. 4. ObZ za suđenje u sporovima iz stavka 1. i 3. toga članka nadležan je sud koji je opće mjesno nadležan za dijete. Kako je iz stanja spisa vidljivo da se radi o obiteljskom postupku, te da je Općinski sud u Sesvetama neposrednom provjerom podataka u Jedinstvenom registru osoba Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske utvrdio da su majka i dijete bili prijavljeni na adresi prebivališta T. N., ... do 28. ožujka 2020. dok na adresi B., ... imaju važeću prijavljenu adresu prebivališta te da je provjerom putem II Policijske postaje R. na terenu utvrđeno da na adresi prebivališta tužiteljica i mlt. tuženik nisu zatečeni, no da tužiteljica sa mlt. tuženikom od rujna 2020. živi na neprijavljenoj adresi H., ... gdje je od strane policijskih djelatnika s djecom i zatečena, to je u skladu s odredbama ObZ mjesno nadležan sud na čijem području dijete ima prijavljeno prebivalište, a to je Općinski sud u Rijeci koji je na temelju odredbe čl. 2. st. 1. toč. VI Zakona o područjima i sjedištima sudova ("Narodne novine", broj 67/18) mjesno nadležan za područje grada B.

⁸ ČL. 21 ZPP-a

⁹ čl. 22 st.1 i čl. 23 st.1 ZPP-a

¹⁰ Gr1478/20-2 od 17 studenog 2020 „ Općinski sud u Velikoj Gorici, Stalna služba u Ivanić Gradu se rješenjem poslovni broj P Ob-93/20-2 od 11. rujna 2020. oglasio mjesno nenadležnim i odlučio da će se spis nakon pravomoćnosti rješenja ustupiti Općinskom sudu u Sesvetama. U predmetnom rješenju Općinski sud u Velikoj Gorici, Stalna služba u Ivanić Gradu oglasio se mjesno nenadležnim, jer se radi o obiteljskom postupku, a maloljetno dijete A. T. ima od 29. svibnja 2020. prijavljeno prebivalište na području Z.-D. Slijedom toga, pozivom na Obiteljski zakon ("Narodne novine", broj 103/15 i 98/19 –dalje: ObZ) i odredbu čl. 186. Zakona o socijalnoj skrbi ("Narodne novine", broj 197/13, 99/15, 52/16, 6/17, 130/17, 98/19) utvrđuje da je za vođenje ovog postupka mjesno nadležan sud na čijem području dijete ima prebivalište. Općinski sud u Sesvetama je dopisom poslovni broj P Ob-141/20-8 od 30. listopada 2020. izazvao sukob nadležnosti pozivajući se na odredbe Zakona o područjima i sjedištima sudova ("Narodne novine", broj 67/18 - dalje: ZPSS) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2019. prema kojem zakonu Općinski sud u Sesvetama nije nadležan za područje Z.-D., već je za to područje mjesno nadležan Općinski građanski sud u Zagrebu. Za postupanje u ovom postupku nadležan je Općinski građanski sud u Zagrebu. Iz stanja spisa vidljivo je da se radi o obiteljskom postupku, te je provjerom kod JRO MUP utvrđeno da zajedničko dijete maloljetni A. T. od 29. svibnja 2020. ima

Dok se ne riješi sukob nadležnosti, sud kome je predmet ustupljen dužan je poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode. To su u obiteljskim sporovima sve privremene mjere¹¹.

OBAVLJANJE RADNJI NA PODRUČJU DRUGOG SUDA

Svaki sud obavlja radnje u postupku na svom području ali iznimno, iz opravdanih razloga, sud može poduzimati pojedine radnje i na području drugog suda, a o tome će obavijestiti sud na čijem području obavlja radnje.

U svakom slučaju zaštita najboljeg interesa djeteta je opravdan razlog.

Do takvog postupanja u obiteljskim sporovima dolazi dosta često u situacijama u kojima su djeca privremeno smještena u drugu obitelj ili ustanovu, a potrebno je npr. provesti razgovor sa djetetom. U svakom slučaju takvo postupanje je efikasno i ostvaruje se radi zaštite interesa djeteta te predstavlja opravdani razlog za poduzimanje radnji izvan područja mjesne nadležnosti suda.

PRAVNA POMOĆ

Sudovi su jedni drugima dužni ukazivati pravnu pomoć.

Radi efikasnog postupanja u obiteljskim sporovima bilo bi potrebno naznačiti da se radi o hitnim predmetima i zamoliti da se zamoljena radnja obavi u kratkom roku kojeg je potrebno odrediti.

Odredba čl. 179. st. 2. ZPP-a doprinosi efikasnijem postupanju u pružanju pravne pomoći budući da postoji obveza zamoljenog suda da ukoliko nije nadležan da obavi zamoljenu radnju spis ne vraća sudu koji traži pravnu pomoć već da molbu ustupi nadležnom sudu odnosno drugom državnom tijelu.

IZUZEĆE SUCA

Zahtjev za izuzećem suca također je zahtjev s kojim se dosta često susrećemo u obiteljskim sporovima.

---

prijavljeno prebivalište na području Z.-D., ..., te je u skladu s odredbama ObZ i odredbe čl. 186. Zakona o socijalnoj skrbi mjesno nadležan sud na čijem području dijete ima prijavljeno prebivalište, a to je Općinski građanski sud u Zagrebu koji je tijekom postupka postao na temelju odredbe čl. 2. st. 1. toč. XV ZPSS stvarno i mjesno nadležan za područje Z.-D., Zbog navedenog, valjalo je odlučiti kao u izreci ovog rješenja, pozivom na odredbu čl. 23. st. 1. i 3. ZPP.“

¹¹ čl. 24. st.1 zpp-a

Naime stranke u postupcima vrlo često oduke suda shvaćaju osobno budući da iste doista i zadiru u njihove osobne odnose i često se suci moraju referirati i u pogledu nekih osobina stranaka što iste mogu doživjeti osobno i smatrati suce pristranim. Zato je za suce koji sude u ovoj vrsti postupaka bitno da u postupku zadrže nepristranost i profesionalnost i budu što manje opterećen predrasudama ili prethodno zauzetim stavovima i klišejima (kao npr. da je otac kao roditelj manje podoban za život s mlt. djetetom, da je roditelj koji je fizički hendikepiran manje sposoban unaprijed, svakodnevno skrbiti za dijete).

Ukoliko sudac prilikom dodjele u rad predmeta zaključi da postoje neki od razloga za izuzećem (čl. 71. ZPP-a), a naročito ako osobno smatra da postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost, potrebno je da o istom što ranije, bez odugovlačenja obavijesti predsjednika suda radi određivanja zamjene i skraćivanja rokova za donošenje odluke o tome. Trebalo bi posebno naznačiti u zahtjevu da se radi o obiteljskom sporu.

Stranka može podnijeti zahtjev najkasnije do završetka rasprave pred prvostupanjskim sudom, a zahtjev za izuzećem suca višeg suda u pravom lijeku ili odgovoru na pravni lijek.

Budući da je žalba dopuštena samo protiv rješenja kojom se zahtjev odbija u kom slučaju dolazi do znatnijeg zastoja u postupanju, potrebno je poduzeti nužne radnje (čl. 72. st. 2. ZPP-a). Nastavak postupanja kao izuzetak propisan je čl. 75. st. 2. ZPP-a.

Kod obiteljskih predmeta, a radi zaštite interesa mlt. djece, dolazi u obzir primjena odredbe čl. 75. st. 2., dakle iznimno od odredbe st. 1. istog članka kojim kada sudac pojedinac, predsjednik vijeća, član vijeća ili predsjednik suda sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je obustaviti svaki rad na tom predmetu, a ako je izuzeće zatraženo zbog postojanja drugih okolnosti, do donošenja rješenja o zahtjevu, te poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgode.

Temeljem st. 2. sudac ili predsjednik vijeća može, rješenjem protiv kojeg nije dopuštena žalba, odlučiti da nastavi s radom ako ocijeni da je zahtjev očito neosnovan i da je postavljen radi sprečavanja ili ometanja suda u poduzimanju određenih radnji odnosno radi odugovlačenja postupka.

Dakle, nastavak postupka je isto moguć ali pod uvjetom da su ispunjene zakonske pretpostavke i kada je o tome doneseno posebno rješenje. Tada sudac ima još jednu logičnu dužnost spis umnožiti i prijepis spisa zajedno sa zahtjevom dostaviti na odlučivanje predsjedniku.

Ako zahtjev bude prihvaćen – ukidaju se radnje poduzete od izuzetog suca. To čini onaj sudac koji je preuzeo postupak.

NOVČANO KAŽNJAVANJE

Čl. 75. st. 5. - Sud će novčano kazniti uz primjenu odredbe čl. 10. stranku odnosno zastupnika ako je zahtjev za izuzećem očito neosnovan ili je podnesen da bi se omelo ili spriječilo sud u poduzimanju nekih radnji i ili odugovlačenja.

U obiteljskim sporovima, kada se štiti interes djeteta, kazne bi trebale biti iznad zakonskog minimuma.

ZAŠTITA DJETETA KAO STRANKE U POSTUPKU – UČINKOVITO ZASTUPANJE PRIDONOSI EFIKASNOSTI

O tome tko su stranke u obiteljskim sporovima bilo je dosta govora tijekom brojnih radionica.

Sudska praksa se međuvremenu potpuno ustalila pogledu toga da su ml. djeca stranke u svim postupcima u kojima se odlučuje o njihovim pravima i interesima bez obzira tko je postupak pokrenuo.

Budući da ml. djeca u postupku nemaju poslovnu sposobnost i da su zastupani po zakonskim zastupnicima ili posebnim skrbnicima, od samog početka postupka, potrebno je po službenoj dužnosti voditi računa da dijete sudjeluje u postupku.

Nesudjelovanje djeteta je bitna povreda odredaba parničnog postupka i dovodi do toga da je postupak nevaljan, što zahtjeva ponavljanje istog i značajno produljuje trajanje.

Dakle, sud je dužan u obiteljskom sporu osigurati da dijete sudjeluje u postupku i da bude pravilno zastupano, odnosno da tužba sadrži sve zahtjeve o kojima sud odlučuje po službenoj dužnosti, kao i da budu izvedeni svi dokazi koji su potrebni da bi se takav zahtjev ostvario.

MJERE OTKLANJANJA NEDOSTATAKA AKO U TUŽBI NIJE NAVEDENO DIJETE KAO STRANKA

ZPP sadrži odredbe o postupanju sa tužbom u glavi koja se odnosi na pripremanje glavne rasprave, a u pogledu nedostataka koji se odnose na stranke u postupku.

ZPP u čl. 281. propisuje da kad sud u pripremanju glavne rasprave utvrdi da je tužba erazumljiva ili nepotpuna ili kada postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tužitelja ili uženika da budu stranke u postupku ili nedostaci koji se odnose na zakonsko zastupanje, sud će radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti potrebne mjere iz čl. 83. i 109. ZPP-a.

U pogledu nedostatka koji se tiču stranaka primjenjuje se čl. 83. ZPP-a. Iz njega proizlazi da kada sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje ne može biti stranka u

postupku, odnosno ako sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika mora pozvati tužitelja da izvrši ispravak tužbe ili će poduzeti druge mjere.

Iako u navedenoj odredbi nije navedena situacija kada u tužbi nije navedena osoba koja je po zakonu stranka u postupku, o istom sud vodi računa po službenoj dužnosti i ima ovlasti pozvati tužitelja da tužbu ispravi navođenjem djeteta kao stranke, kao i da osigura da dijete bude pravilno zastupano.

Nećemo se baviti sadržajno odredbama o postavljanju posebnih skrbnika odnosno o zastupanju djeteta po zakonskom zastupniku već ćemo uputiti na one procesne odredbe ZPP-a koje mogu ubrzati postupak.

Kada pozove tužitelja na ispravak, o tome treba obavijestiti i Centar za socijalnu skrb jer to ukazuje na činjenicu da zakonski zastupnik ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju (čl. 81. st. 3. ZPP-a).

Postavlja se pitanje da li bi ne postupanje tužitelja koji je pozvan na ispravak tužbe da naznači dijete kao stranku u postupku, dovelo do primjene odredbe čl. 83. st. 5. ZPP-a tj. do odbačaja tužbe.

Čl. 82. propisano je da sud tijekom cijelog postupka pazi po službenoj dužnosti na stranačku sposobnost kao i parničnu sposobnost, budući da po odredbama OBZ-a po službenoj dužnosti pazi da u obiteljskom sporu dijete bude stranka u postupku, ukoliko tužitelj ne naznači dijete kao stranku, istog po sl. dužnosti treba naznačiti sud i osigurati da bude pravilno zastupano.

Takvu radnju sud može poduzeti u bilo kojoj fazi postupka.

Postavlja se pitanje da li je potrebno donijeti rješenje o tome i eventualno prava na žalbu. U praksi se najčešće o istom ne donosi posebno rješenje.

U posljednje vrijeme se postavlja pitanje njihovog učinkovitog zastupanja, a što sve pridonosi suđenju u razumnom roku.

Ukoliko u obiteljskom sporu ml. dijete ne bude zastupano učinkovito od strane posebnog skrbnika ili zakonski zastupnik djeteta ne poduzima radnje u interesu djeteta sud ima ovlast, kao što smo ranije naznačili, o tome obavijestiti Centar za socijalnu skrb. Također, ako bi sud procijenio da bi zbog propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za osobu pod skrbništvom, sud ima ovlast zastati s postupkom i predložiti sudu da odredi drugog zakonskog zastupnika ili posebnog skrbnika¹².

DOSTAVA

Dostava je jedna od najčešće navedenih razloga za dugotrajnost sudskih postupaka. Gotovo svaka izmjena ZPP-a bavi se i izmjenama odredaba o dostavi, a sve u svrhu

---

¹² čl.81 st. 3 ZPP-a

skraćivanja postupaka i poboljšanja učinkovitosti, budući da nemogućnost dostave i neuredna dostava značajno produljuje sudski postupak.

Međutim, pravilna dostava bitno utječe i na ostale aspekte načela pravičnog suđenja budući da se pravilnom dostavom osigurava pravo stranaka na pristup sudu, odnosno mogućnost da ostvare svoja prava i slobode, odnosno pravo na djelotvorna pravna sredstva kao i načelo kontradiktornosti, odnosno mogućnost da sudjeluje u postupku. Suprotno tome, neurednom dostavom sva ta prava su onemogućena, odnosno zasigurno dolazi do povrede prava na pravično suđenje, a to utječe na pravilnost i zakonitost postupka u obiteljskim sporovima radi čega postupak mora biti ponovljen, a što utječe i na efikasnost istog.

Kada se bavimo dostavom u okviru naše teme, odnosno, kao ubrzati postupak pravilno primjenjujući pravila o dostavi, a istovremeno osigurati ostvarivanje prava na sve ostale aspekte pravičnog suđenja, treba biti vrlo oprezan budući da skraćivanje procedure u pogledu dostave može dovesti do povrede bitnih prava stranaka u postupku. Navedeno predstavlja i apsolutno bitnu povredu odredaba parničnog postupka u smislu čl. 354. st. 2. toč. 6. ZPP-a i čest je razlog ukidanja sudskih odluka.

ŠTO MOŽE UBRZATI DOSTAVU?

DOSTAVA PUTEM SUDSKOG DOSTAVLJAČA I NEPOSREDNO U SUDU

Treba upozoriti na odredbu čl. 133. st. 1. ZPP kojom je propisano da se pismena dostavljaju preko pošte ili preko određenoga sudskog službenika, odnosno sudskog namještenika, preko nadležnog tijela uprave, preko javnog bilježnika ili neposredno u sudu odnosno elektroničkim putem u skladu s ovim Zakonom.

Sudska dostava se najčešće vrši preko pošte, a rjeđe se koriste drugi propisani oblici dostave koje navodi zakonodavac.

Svakako bi ukoliko se radi o obiteljsko sporu koji je hitan trebalo češće koristiti i dostavu putem sudskog dostavljača pa i preko zamoljenog suda, ali i dostavu neposredno u sudu. Naime ukoliko je došlo do propuštanja dostave nekog od pismena, naročito ako se radi o zapisniku o izvođenju dokaza ili npr. dostavi dokaza suprotne strane, a stranka kojoj dostava nije uspješno izvršena pristupi na ročište to bi trebalo koristiti i izvršiti propuštenu dostavu.

Time onemogućavamo takvu stranku da istakne prigovor da se o dokazu nije mogao očitovati.

DOSTAVA PUTEM JAVNOG BILJEŽNIKA

Ubrzavanju postupka dostave također može doprinijeti i dostava putem javnog bilježnika. Naime čl. 133a propisano je da na zahtjev stranke koja izjavi da je spremna snositi troškove time izazvane, sud može rješenjem protiv kojega nije dopuštena žalba odrediti da se dostava nekoga pismena povjeri javnome bilježniku. U tom će slučaju sud pismeno koje treba dostaviti zajedno sa svojim rješenjem staviti u posebnu oмотnicu koju će predati toj stranci.

OBVEZA DA O PROMJENI ADRESE TIJEKOM POSTUPKA STRANKA I NJEZIN ZAKONSKI ZASTUPNIK OBAVIJESTI SUD

Stranka ili njezin zastupnik dužni su tijekom postupka do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke protiv koje žalba nije izjavljena, odnosno nakon dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak pravomoćno završava odmah obavijestiti sud o svakoj promjeni svoje adrese.

Ako stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, pa se zbog toga dostava nije mogla uredno obaviti, sud će odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, sve dok stranka ili njezin zastupnik ne priopće sudu svoju novu adresu.

Dostava iz stavka 5. ovoga članka smatra se obavljenom istekom osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda. (Čl. 145. st. 1., 3. i 4. ZPP-a)¹³.

---

¹³ 12revx—853/14-2 od 7. siječnja 2015“ Polazeći od navedenih utvrđenja niže stupanjski sudovi su zaključili da je tuženik tijekom parničnog postupka promijenio adresu a o tome da nije obavijestio sud, te da je stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda tuženik uredno pozivan na ročišta za glavnu raspravu. Stoga su niže stupanjski sudovi zauzeli shvaćanje da tuženiku nije nezakonitom postupanjem onemogućeno raspravljanje pred sudom, odnosno da nije ostvaren razlog za ponavljanje postupka iz čl. 421. st. 1. točka 2. ZPP. Prema pravnom shvaćanju ovoga suda za sada nije moguće ocijeniti je li tuženiku nezakonitim postupanjem i to propuštanjem valjane dostave onemogućeno raspravljanje pred . Za odluku o osnovanosti prijedloga za ponavljanje postupka je odlučno je li tuženiku dostava poziva za ročišta izvršena po pravilima iz odredbe čl. 141., 142., 143. i 145. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 88/08 i 123/08, - dalje: ZPP/08), a koji propis je mjerodavan s obzirom na vrijeme održavanja ročišta pred prvostupanjskim sudom. Dostava poziva za ročište za glavnu raspravu izvršena je objavom pismena na oglasnoj ploči suda. Međutim iz činjeničnih utvrđenja niže stupanjskih sudova nije moguće ocijeniti je li bilo mjesta primjeni odredbe čl.145. st. 3. ZPP/08 a prema kojoj ako stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, pa se zbog toga dostava nije mogla uredno obaviti, sud će odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, sve dok stranka ili njezin zastupnik ne priopće sudu svoju novu adresu. U obrazloženju pobijanog rješenja je naime navedeno da je tuženik nakon dostave tužbe promijenio adresu, međutim nema podataka koja je bila adresa prijavljenog prebivališta tuženika prije navodnog preseljenja niti na koju se prijavljenu adresu tuženik odselio. Naime u spisu postoje podaci o adresi tuženika označenoj u tužbi (O.) i adresi za koju je terenskom provjerom utvrđeno da tuženik na njoj stanuje: (O.), dok nema podataka o prijavljenoj adresi prebivališta niti boravišta, pa samim time nema mjerodavnih podataka o odlučnoj činjenici navodnog preseljenja tuženika.“

IZRAVNO UPUĆIVANJE PISMENA

Sud može naložiti strankama da jedna drugoj izravno upućuju pismena preporučeno poštom s povratnicom ili na drugi način koji omogućava dokaz o obavljenoj predaji, osim ako su obje stranke ili njihovi punomoćnici ili zakonski zastupnici uvijek dužni podneske podnositi u elektroničkom obliku u skladu s člankom 106.a ovoga Zakona.

Također treba voditi računa da sva pismena ne podliježu pravilima o osobnoj dostavi. Ako se fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost te fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost u sporovima koji se ne tiču te djelatnosti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena nekome od njezinih poslovno sposobnih članova kućanstva, koji je dužan primiti pismo.

U obiteljskim sporovima treba voditi računa da predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostava ima obaviti.

OSOBNJA DOSTAVA

Tužba, platni nalog, presuda i rješenje protiv kojeg je dopuštena posebna žalba te pravni lijek, dostavit će se osobno stranci odnosno njezinom zakonskom zastupniku odnosno opunomoćeniku. Ostala pismena dostavit će se osobno kada je to Zakonom izričito predviđeno ili kada sud smatra da je zbog priloženih isprava u izvorniku ili zbog kojeg drugog razloga potrebna veća opreznost.

Ako se osoba kojoj se pismo mora osobno dostaviti ne zatekne tamo gdje se dostava prema podacima iz tužbe, odnosno spisa ima obaviti, dostavljač će se obavijestiti kad bi i na kojem mjestu mogao tu osobu zateći i ostaviti joj kod jedne od osoba navedenih u članku 141. stavku 1. ili 2. ovoga Zakona pisanu obavijest da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu odnosno na svome radnom mjestu. Ako i nakon toga dostavljač ne zatekne osobu kojoj se pismo ima dostaviti, postupit će se prema odredbama članka 141. ovoga Zakona, na koji način je dostava obavljena.

Ako se osobama iz članka 141. i 142. ovoga Zakona dostava ne uspije obaviti prema odredbama tih članaka, dostava će im se iznova pokušati obaviti na adresi njihova prebivališta u Republici Hrvatskoj prema podacima o njihovom prebivalištu koji će se pribaviti iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova.

Ako se osobama iz članka 141. i 142. ovoga Zakona ponovna dostava prema odredbama tih članaka ne uspije obaviti ni na adresi iz stavka 1. ovoga članka, dostava će se tim osobama pokušati još jednom obaviti prema odredbama tih članaka nakon isteka roka od trideset dana. Ako se ni ta ponovljena dostava ne uspije obaviti, dostava će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.

Smatrat će se da je dostava obavljena istekom osmog dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.

Ako prema podacima iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova proizlazi da je osoba iz stavka 1. ovoga članka prijavila boravište u kojem drugom mjestu u Republici Hrvatskoj ili da je prijavila koje drugo mjesto ili način na koji joj se dostava može obaviti (članak 143.a), dostava će se toj osobi prema odredbi stavka 1. ovoga članka pokušati obaviti na adresi njezina upisana boravišta, odnosno na drugom prijavljenom mjestu ili na drugi prijavljeni način (članak 143.a). Ako dostava ne uspije ni na adresi boravišta, odnosno na drugom prijavljenom mjestu ili na drugi prijavljeni način, postupit će se prema odredbi stavka 2. ovoga članka.

Ako se adresa navedena u tužbi prema podacima iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova ne razlikuje od adrese prebivališta, a osoba kojoj se dostava ima obaviti nije prijavila adresu boravišta u Republici Hrvatskoj, odnosno drugo mjesto ili način na koji joj se dostava može obaviti (članak 143.a), dostava će joj se još jednom pokušati obaviti na adresi iz tužbe nakon isteka roka od petnaest dana prema odredbama članka 141. ili 142. ovoga Zakona. Ako ni ta dostava ne uspije, dostava će se obaviti prema odredbi stavka 2. ovoga članka.

Ako je ponovljena dostava prema odredbi stavka 2. ovoga članka obavljena stavljanjem pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, sve daljnje dostave u postupku obaviti će se stavljanjem pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, uz (istodobni) pokušaj dostave na adresu prebivališta iz stavka 1. ovoga članka, dok stranka ne obavijesti sud o adresi svog prebivališta ili boravišta. Smatrat će se da je dostava obavljena istekom osmoga dana od dana stavljanja pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, neovisno o tome je li i kada je uspjela dostava na adresu prebivališta iz stavka 1. ovoga članka.

Ako primatelj ne podigne pismeno ili ako se dostava ne uspije obaviti iz bilo kojeg drugog razloga, smatrat će se da dostava nije uspjela te će se pokušati još jednom ili će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, u skladu s odredbama ovoga članka¹⁴.

---

¹⁴ GŽ-1094/21-2 od 17. rujna 2020.

Uvidom u cjelokupni spis utvrđeno je da prvostupanjski sud nije na pravilan način izvršio dostavu presude zbog ogluhe, s obzirom da nije postupio prema odredbama ZPP-a koje propisuju način dostave. Prema odredbi čl. 141. ZPP-a ako se fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost te fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost u sporovima koji se ne tiču te djelatnosti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena nekom od njezinih poslovno sposobnih članova kućanstva, koji je dužan primiti pismeno. Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu i ako se ono ne može predati nekome od njezinih poslovno sposobnih članova domaćinstva, pismeno se može predati kućepazitelju ili susjedu ako oni na to pristanu, na koji način je dostava obavljena. Prema odredbi čl. 142. ZPP-a fizičkoj osobi koja ne obavlja registriranu djelatnost te fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost u sporovima koji se ne tiču te djelatnosti, tužba, platni nalog, presuda i rješenje protiv kojeg je dopuštena posebna žalba te pravni lijek, dostavit će se osobno stranci odnosno njezinom zakonskom zastupniku odnosno punomoćniku. Ako se osoba kojoj se pismeno mora osobno dostaviti ne zatekne tamo gdje se dostava prema podacima iz tužbe, odnosno iz spisa ima obaviti, dostavljač će se obavijestiti kada bi i na kojem mjestu mogao tu osobu zateći i ostaviti joj kod jedne od osoba navedenih u čl. 141. st. 1., 2. ili 3. ovog zakona pisanu obavijest da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu odnosno na svom radnom mjestu. Ako i nakon toga dostavljač ne zatekne osobu kojoj se pismeno ima dostaviti postupit će prema odredbi čl. 141. ovog zakona, na koji način je dostava obavljena.

ZASTUPNIK ZA PRIMANJE PISMENA¹⁵

Također je instrument kojim se ubrzava postupak budući da se njime izbjegava situacija da se dostava vrši u inozemstvu što značajno produljuje postupak.

UTVRĐIVANJE ADRESE¹⁶

U čl. 148. ZPP-a propisana je obveza suda da ukoliko stranka ne može sama saznati adresu osobe kojoj pismeno treba dostaviti, sud će nastojati od nadležnog tijela uprave (MUP-a) ili na drugi način dobiti potrebne podatke.

ZAKAZIVANJE PRIPREMNOG ROČIŠTA

U postupcima radi rješavanja pitanja o roditeljskoj skrbi, osobnih odnosa s djetetom ne primjenjuju se odredbe o odgovoru na tužbu i pripremnom ročištu (čl. 411. Obz) – to predstavlja značajno ubrzanje postupka, ali to ne znači da u ostalim fazama postupka sud ne treba osigurati provođenje ostalih načela pravičnog suđenja koja bi uslijed neprovođenja ove faze postupka mogla biti dovedena u pitanje.

DOKAZI

Izvođenje dokaza je središnji dio parničnog postupka i o tome koliko dugo će isti trajati, odnosno koliko efikasno će sud provesti dokaze, u bitnom utječe na duljinu trajanja sudskog postupka i inače pa tako i u obiteljskim sporovima.

Sud u pravilu izvodi dokaze koje su predložili tužitelj u tužbi i tuženik u odgovoru na tužbu. Naravno specifičnost obiteljskih sporova je u tome što je sud ovlašten

---

¹⁵ ČL.146 ZPP-a

Prema odredbi čl. 143. ZPP-a ako se osobama iz čl. 141. i 142. ovog zakona dostava ne uspije obaviti prema odredbama tih članaka, dostava će im se iznova pokušati obaviti na adresi njihova prebivališta u Republici Hrvatskoj prema podacima o njihovom prebivalištu koji će se pribaviti iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova. Ako se osobama iz čl. 141. i 142. ovog zakona ponovna dostava prema odredbama tih članaka ne uspije obaviti ni na adresi iz st. 1. ovog članka, dostava će se tim osobama pokušati još jednom obaviti prema odredbama tih članaka nakon isteka roka od 30 dana. Ako se ni ta ponovljena dostava ne uspije obaviti, dostava će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava obavljena istekom osmog dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda. U konkretnom slučaju, a kako to proizlazi iz podataka u spisu, dostava presude zbog ogluhe tuženiku naslovljena je na adresu C.P., S., bez navođenja ulice i kućnog broja. Na listu 52 spisa postoji omotnica u kojoj se nalazi presuda od 2. lipnja 2015. godine koja je naslovljena na tuženika, i iz koje omotnice se vidi da je dostava izvršena stavljanjem na oglasnu ploču suda, međutim ne postoje omotnice iz kojih bi bilo vidljivo da je prije stavljanja presude na oglasnu ploču suda uopće na bilo koji način pokušana dostava presude tuženiku. Zbog toga nije jasno na temelju čega je prvostupanjski sud utvrdio da je dostava presude zbog ogluhe izvršena sukladno odredbama čl. 141.-143. ZPP-„

¹⁶ ČL.148 ZPP

utvrđivati činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku (čl. 350. OBZ-a).

Stoga prije provođenja glavne rasprave, sud treba utvrditi koje će od predloženih dokaza izvesti odnosno koje će eventualno izvesti po službenoj dužnosti i osigurati koncentraciju glavne rasprave.

PRIMJENA PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA

Osnovno načelo sudskog parničnog postupka je da ako sud na temelju izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice će zaključiti primjenom pravila o teretu dokaza.

Stranke su dužne iznijeti činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i predložiti dokaze na kojima se utvrđuju te činjenice. Sud ne može svoju odluku utemeljiti na činjenicama i dokazima o kojim strankama nije dana mogućnost da se izjasne (čl. 7. st. 1. i 3. ZPP-a).

Pri tom će se postupak znatno ubrzati ako se detektiraju nesporne činjenice ili činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja, kao i općepoznate činjenice (čl. 221. ZPP-a).

Iako se ova odredba čini svima dobro poznata, iz obrazloženja pobijanih presuda vrlo često proizlazi upravo suprotno, odnosno da je sud utvrđivao upravo takve činjenice (npr. vrlo često se obrazlažu prihodi roditelja koji stanuje s djetetom pa čak se vrše uvidi u podatke o plaći takvih roditelja i obrazlažu se navodi suprotne strane o tome da su prihodi npr. majke s kojom dijete živi veći od prihoda oca kao roditelja koji je dužan uzdržavati dijete ako je u smislu čl. 310. Obz-a zakon izjednačio svakodnevnu skrb o maloljetnom djetetu i novčano uzdržavanje.

SASLUŠANJE STRANAKA¹⁷

Saslušanje stranaka ZPP predviđa kao dokaz koji se izvodi kada nema drugih dokaza ili kad unatoč izvedenim dokazima ustanovi da je to potrebno za utvrđivanje činjenica.

Postavlja se pitanje da li je u obiteljskim sporovima sud dužan provesti ovaj dokaz odnosno da li i u tim postupcima ima istu dokaznu snagu.

Naime, u obiteljskim sporovima stranke su najčešće i roditelji, a čl. 362. Obz-a određeno je da u postupcima u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta kao i u postupcima kojima se određuju mjere zaštite osobnih prava će sud roditelje osobno saslušati, osim ako je roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi ili je lišen prava na roditeljsku skrb odnosno kada to zahtijevaju posebne okolnosti slučaja - o tom je u odluci o glavnoj stvari potrebno dati dodatno obrazloženje.

---

¹⁷ 264 ZPP-a

U pogledu saslušanja djeteta kao stranke i drugim oblicima sudjelovanja djeteta u postupku bilo je detaljno govora u ranijem dijelu radionice.

VJEŠTAČENJA

U obiteljskim sporovima vrlo se često provode vještačenja radi utvrđivanja činjenica i okolnosti odlučnih za donošenje odluka o roditeljskoj skrbi (vještačenja radi utvrđivanja očinstva, kombinirana psihologijsko-psihijatrijska vještačenja radi donošenja odluka o roditeljskoj skrbi i sl.).

Svjedoci smo i toga da su ta vještačenja često vrlo dugotrajna, a i vrlo skupa i u tom smislu ih možemo prepoznati kao jedan od razloga za dugotrajnost vođenja postupka, a postavlja se pitanje i da li radi svoje cijene utječu na ostvarivanje prava na pristup sudu.

Radi izbjegavanja takvog utjecaja na sudski postupak, određene okolnosti i činjenice sud bi trebao pokušati utvrditi drugim dostupnim dokaznim sredstvima, odnosno trebalo bi razvijati svijest kod sudaca da nisu vezani zahtjevima stranaka za provođenjem vještačenja, koji ponekad i služe upravo za odugovlačenje postupaka. Također bi trebalo jasno odrediti zadatke vještačenja, dati primjeren rok za izradu nalaza i mišljenja i isti kontrolirati te inzistirati na usmenom izlaganju nalaza i mišljenja.

U pogledu cijene vještačenja primjenjivati Cjenik o naknadama i nagradama stalnih sudskih vještaka kao sastavni dio Pravilnika o stalnim sudskim vještacima (N.N. br. 38/14 i 123/15).

Nadalje, treba osigurati da na ročište na kom će vještak usmeno iznijeti nalaz i mišljenje pravodobno budu pozvane stranke kako bi svoju odluku mogao temeljiti na tom dokazu.

Ubrzavanju postupka također bi doprinijelo da se koriste već ranije provedena vještačenja izvan sudskog postupka ili ona koja su provedena u drugom sudskom postupku, međutim važno je za napomenuti da je za isto potrebna suglasnost stranaka u postupku¹⁸.

IZVJEŠĆA CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB

Centar dostavlja sudu u obiteljskim sporovima stručne procjene odnosno nalaze i mišljenja kada pokreće postupak kao stranka, a najčešće kao pomoćno tijelo suda. Izvješće o socijalnim i ekonomskim prilikama odnosno procjena nije dokaz u smislu čl. 230. ZPP-a pa se postavlja pitanje kako s njima postupiti.

Smatramo da ista unaprijed moraju biti dostavljena strankama kako bi stranke imale priliku na njih se očitovati, a ukoliko smatraju da su neke činjenice ili tvrdnje iz izvješća netočne to mogu dokazivati drugim dokazima u postupku.

---

¹⁸ Rev-2277/18-2

U pogledu nalaza i mišljenja koja su dostavljena od strane Centra, također treba zaključiti da ne predstavljaju dokaz vještačenjem u smislu čl. 250. ZPP-a, iako u postupku vještačenja također kao rezultat dobivamo nalaz i mišljenje, budući da sud o tome ne donosi posebno rješenje, ne daje zadatak vještacima, da djelatnici centra najčešće iako su odgovarajuće struke, nisu stalni sudski vještaci niti za izradu nalaza i mišljenja dobivaju nagradu.

Stoga zaključujemo da takav nalaz i mišljenje nema istu dokaznu snagu kao i vještačenje provedeno u smislu čl. 250. ZPP-a.

Prednost takvog nalaza i mišljenja je u tome što je znatno financijski povoljnije i izrada tog nalaza i mišljenja je kratkotrajnija, no često se kod stranaka uočava da smatraju da su centri za socijalnu skrb pristrani, nestručni i sl. i nezadovoljstvo stranaka dovodi do toga da se predlaže provođenje vještačenja po sudskim vještacima ili ustanovama što znatno produljuje trajanje postupka.

Možemo zaključiti da kao i kod izvješća, nalaze i mišljenja treba na vrijeme dostaviti strankama, omogućiti im da se na iste očituju, utvrditi koje su od navedenih činjenica i okolnosti i izvješća odnosno nalaza i mišljenja nesporne, a ako postoji suprotne tvrdnje stranaka o nekim od činjenica i okolnosti navedenim u izvješću ili nalazu i mišljenju iskoristiti druga dokazna sredstva, npr. saslušati stranke u pogledu takvih činjenica ili okolnosti i na taj način iste utvrditi, upozoriti stranke na složenost i dugotrajnost vještačenja kao i opasnosti da djeca u njima budu višekratno izložena tom postupku.

SUDSKA NAGODBA – NAJBOLJI I NAJEFIKASNIJI NAČIN UBRZAVANJA POSTUPKA

POSTUPANJE U ŽALBENOJ FAZI POSTUPKA

Prilikom dostavljanja spisa u obiteljskim predmetima povodom žalbe na sud drugog stupnja, uočava se da s obzirom na hitnost u postupanju dosta vremena protekne od objave presude, odnosno donošenja rješenja do dostave spisa na odlučivanje sudu drugog stupnja. Vjerojatno dio razloga leži upravo u problemima vezanima za dostavu strankama, a i većem broju sudionika u postupku, ali bi svakako trebalo nastojati taj tijek skratiti, skraćivanjem kalendara, provjeravanjem zašto dostava nije izvršena i sl.

POSTUPANJE PO ŽALBI

Prilikom dostave spisa sudu drugog stupnja, a radi izbjegavanja remisornog vraćanja spisa, sud prvog stupnja posebno u obiteljskim sporovima dužan je pročitati žalbu, ukoliko se u istoj stranke pozivaju na apsolutno bitne povrede odredba postupka o

istome se unaprijed očitovati¹⁹, a također ako se u žalbi traži ispravak presude o tome odlučiti prije dostave spisa sudu drugog stupnja kao i o ev. prijedlogu za donošenjem dopunske presude ili rješenja²⁰, budući da suprotno postupanje znatno produljuje trajanje sudskog postupka do pravomoćnosti.

MOGUĆNOST DA SUD SAM POVODOM ŽALBE UKINE ILI PREINAČI SVOJE RJEŠENJE

Zakonodavac je ovu mogućnost predvidio samo u izvanparničnim postupcima iz čl. 443. Obz-a.

SUDSKA PRAKSA

U pogledu poštivanja sudske prakse kao izvora prava na pošteno suđenje, a i kao sredstvo ubrzavanja postupka u Vodiču kroz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima – Pravo na pošteno suđenje navedeno je :“ kako bi u obzir uzeo stvarnost domaćeg pravnog poretka, Sud je uvijek pridavao određenu važnost sudskoj praksi pri ispitivanju sukladnosti domaćeg prava s člankom 6. stavkom 1. (Kerojärvi pr) 98. Odbijanje tijela da u obzir uzme odluku koju je donio viši sud – koja bi mogla dovesti do niza presuda u kontekstu istog niza postupaka s opetovanim ukidanjem donesenih odluka - također je u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. (Turczanik protiv Poljske, stavci 49. - 51.).

Dakle, potrebno je naglasiti važnost uspostavljanja mehanizama koji osiguravaju dosljednost u praksi sudova i ujednačenost sudske prakse - posebno važno nakon izmjene zakonskih propisa kojim se uvodi specijalizacija sudova prvog stupnja u području obiteljsko prava, odnosno ukinuta specijalizacija županijskih sudova . VSRH dopuštanjem revizije treba imati ulogu ujednačavanja sudske prakse, no to je dugotrajan proces.

ŠTO UTJEČE NA EFIKASNOST OVRHE U OBITELJSKIM SPOROVIMA

Obz propisuje da žalba protiv rješenja o ovrsi ne odgađa ovrhu kao i protiv rješenja o određivanju privremene mjere.

Učinak pravomoćnosti može se postići i odricanjem od prava na žalbu i priznanjem pravomoćnosti, no bitno je da to učine sve stranke u postupku.

---

¹⁹ čl. 360 st. 2 ZPP-a

²⁰ Pravo na sud može također biti povrijeđeno kad sud ne poštuje zakonski rok za odlučivanje o žalbama protiv niza odluka ograničenog trajanja (Musumeci protiv Italije, stavci 41.- 43.) ili kad nije donesena odluka (Ganci protiv Italije, stavak 31.). „Pravo na sud“ obuhvaća i izvršenje presuda.

PODOBNOST ODLUKE O UZDRŽAVANJU ZA OVRHU

Moraju biti naznačeni:

- dijete kao vjerovnik,
- obveznik uzdržavanja kao dužnik,
- novčana obveza uzdržavanja izražena u nominalnom iznosu ,
- osnov tražbine (može biti naznačen),
- rok za dobrovoljno ispunjenje

PRIJEDLOG ZA ODGODU OVRHE I PRIJEDLOG DA SE OVRHA PROGLASI NEDOPUŠTENOM U POSTUPKU IZRAVNE NAPLATE

Prilikom odlučivanja o prijedlogu ovršenika za odgodu ovrhe i prijedlog da se ovrha proglasi nedopušteno, treba voditi računa da je interes djeteta da ostvari uzdržavanje bez odgode, međutim istovremeno i da se ovrha odgodi ako su ispunjene pretpostavke iz čl. 65 OZ-a.

Prilikom upućivanja u parnicu radi proglašenja pljenidbe i prijenosa putem Agencije nedopuštenim treba ovršenika uputiti u parnicu samo iz razloga iz kojih je podnio prijedlog.

U fazi postupanja po žalbi u smislu čl. 51. i čl. 52. OZ-a što istinitije i detaljnije utvrdi koji su od žalbenih navoda ovršenika eventualno nesporni ili se osnovanost žalbe može dokazati javnim ili javno ovjerovljenim ispravama ili na temelju činjenica koje su općepoznate ili zakonski predmijenjive odnosno o žalbi podnesenoj izvan roka odlučiti sukladno čl. 53. OZ-a kako bi dijete koje će u toj parnici imati položaj tuženika bilo što manje izloženo riziku uspjeha tužitelja.

ZAPLJENA PO PRISTANKU OVRŠENIKA

Daje na zapisnik na sudskom ročištu, ima učinak pravomoćnog rješenja o ovrši, ima svojstvo ovršne isprave i na temelju nje se može tražiti ovrha i na drugim predmetima ovrhe. U praksi bi trebalo što više primjenjivati taj institut.

ANALIZA ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU KROZ ODLUKU USTAVNOG SUDA **Broj: U-III A-1557/2021 Zagreb, 20. listopada 2021.**

1. X. Y. iz G. (u daljnjem tekstu: podnositelj) podnio je 17. ožujka 2021. ustavnu tužbu na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu:

Ustavni zakon), u kojoj je istaknuo prigovor da mu je trajanjem parničnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u G. pod brojem P Ob-6/2020, povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.). U ustavnoj tužbi podnositelj detaljno obrazlaže tijek parničnog postupka radi razvoda braka i odlučivanja s kojim će roditeljem mlt. dijete živjeti nakon razvoda braka te uz povredu prava na suđenje u razumnom roku ističe i povredu prava na poštovanje osobnog i obiteljskog života zajamčenog člankom 35. Ustava.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je preslik spisa Općinskog suda u G. broj:POb-6/2020.

II. PREGLED RADNJI U POSTUPKU

3. Tužiteljica je 29. siječnja 2020. podnijela tužbu radi razvoda braka s prijedlogom da zajedničko mlt. dijete stranaka živi s njom, da podnositelj za njegovo uzdržavanje mjesečno doprinosi 1.500,00 kuna, te da o susretima i druženju djeteta s ocem odluku donese sud. Tužba je zajedno s pozivom za ročište dostavljena podnositelju 3.veljače 2020.

Prvo ročište održano je 28. veljače 2020. na kojem su saslušane obje stranke, a Centru za socijalnu skrb G. (u daljnjem tekstu: CZSS G.) naloženo je da u roku od 30 dana dostavi nalaz i mišljenje s podacima o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka zajedno s prijedlogom o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o načinu ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem.

Rješenjem Općinskog suda u G. broj: 13 P Ob-6/2020-5 od 28. veljače 2020. mlt. djetetu stranaka određena je posebna skrbnica.

Rješenjem Općinskog suda u G. broj: 13 P Ob-6/2020-11 od 5. lipnja 2020. CZSS G. pozvan je da u daljnjem roku od 15 dana dostavi nalaz i mišljenje s podacima o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka s prijedlogom o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i o načinu ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem. Istim rješenjem sud je pozvao posebnu skrbnicu djeteta da u roku od 15 dana dostavi sudu izvješće o provedenom razgovoru s djetetom.

Rješenjem Općinskog suda u G. broj: 13 P Ob-6/2020-12 od 2. srpnja 2020. CZSS G. pozvan je da u daljnjem roku od 8 dana dostavi nalaz i mišljenje s podacima o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka s prijedlogom o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati i o načinu ostvarivanja osobnih odnosa s drugim roditeljem. Istim rješenjem sud je pozvao posebnu skrbnicu djeteta da u daljnjem roku od 8 dana dostavi sudu izvješće o provedenom razgovoru s djetetom.

Posebna skrbnica djeteta dostavila je 9. srpnja 2020. sudu podnesak s izvješćem o provedenom razgovoru s djetetom te predložila da dijete živi s majkom.

CZSS G. dostavio je 20. srpnja 2020. zatraženo izvješće sudu u kojem je iznio mišljenje da bi mlt. dijete trebalo živjeti s ocem te je sud 30. srpnja 2020. dostavio izvješće strankama radi očitovanja.

Tužiteljica je 27. kolovoza 2020. podnijela zahtjev za izuzeće predmetne sutkinje i predsjednice Općinskog suda u G.

Predmetna sutkinja 28. kolovoza 2020. dala je svoju izjavu o zahtjevu za izuzeće predloživši da se zahtjev za izuzeće odbije te je spis predmeta dostavila predsjednici suda na daljnje postupanje.

Tužiteljica je 28. kolovoza 2020. podnijela podnesak kojim se očitovala o izvješću CZSS-a G.

Županijski sud u K. donio je 18. rujna 2020. rješenje broj: 29 Su-400/2020 kojim se odbija zahtjev tužiteljice za izuzeće predsjednice Općinskog suda u Gospiću kao neosnovan.

Predsjednica Općinskog suda u G. donijela je 24. rujna 2020. rješenje broj: 29 Su-375/2020-5 kojim se odbija zahtjev tužiteljice za izuzeće predmetne sutkinje kao neosnovan.

Posebna skrbnica dostavila je 5. listopada 2020. podnesak kojim se očituje na podnesak tužiteljice.

Tužiteljica je 13. listopada 2020. sudu dostavila podnesak kojim se očituje na podnesak posebne skrbnice.

Podnositelj je 14. listopada 2020. dostavio podnesak kojim se očituje na podneske posebne skrbnice i tužiteljice.

Posebna skrbnica se 21. listopada 2020. očitovala na podnesak podnositelja.

CZSS G. dostavio je 27. listopada 2020. podnesak kojim ostaje kod svog ranijeg prijedloga da mlt. dijete živi s ocem.

Ročište zakazano za 11. prosinca 2020. odgođeno je za 20. siječnja 2021. sukladno uputi Ministarstva pravosuđa i uprave o mjerama za sprječavanje širenja epidemije bolesti COVID-19.

Ročište je održano 20. siječnja 2021. na kojem je CZSS G. predao sudu izvješće mjere stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o mlt. djetetu, a tužiteljica je predložila provođenje kombiniranog psihijatrijsko-psihologijskog vještačenja radi utvrđenja roditeljskih kompetencija pri Poliklinici za zaštitu djece i mladih grada Z.

Posebna skrbnica dostavila je 11. veljače 2021. novo izvješće o provedenom razgovoru s mlt. djetetom te ponovno predložila da dijete živi s majkom.

Tužiteljica se 14. veljače 2021. očitovala na novo izvješće posebne skrbnice.

Podnositelj je 22. veljače 2021. podnio sudu podnesak kojim se očituje na izvješće posebne skrbnice i tužiteljice.

Općinski sud u G. donio je 5. ožujka 2021. rješenje broj: P Ob-6/2020-50 kojim se u ovoj pravnoj stvari određuje provođenje kombiniranog psihologijsko-psihijatrijskog vještačenja oba roditelja i mlt. djeteta, a vještacima se imenuju stalni sudski vještaci kojima je dan rok od 30 dana za donošenje nalaza i mišljenja, dok je strankama dan rok od 15 dana za uplatu predujma za vještačenje.

Stalni sudski vještak dostavio je 12. ožujka 2021. podnesak kojim upozorava sud o velikom radnom opterećenju zbog čega je ekspertizu moguće učiniti tek u rujnu.

CZSS G. podnio je sudu 17. ožujka 2021. podnesak s prijedlogom da sud žurno donese privremenu mjeru kojom bi mlt. dijete živjelo s ocem.

Općinski sud u G. dostavio je 18. ožujka 2021. spis predmeta vještacima radi uvida. Rješenjem broj: 13 P Ob-6/2020-59 od 18. ožujka 2021. Općinski sud u G. ponovno je naložio strankama uplatu predujma za vještačenje.

Podnositelj je 15. ožujka 2021. podnio zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Dana 22. ožujka 2021. podnositelj je sudu podnio podnesak kojim je tražio hitno donošenje privremene mjere te naveo da nema financijskih mogućnosti za uplatu predujma vještačenja.

Tužiteljica je 26. ožujka 2021. dostavila dokaz o uplati predujma za vještačenje te podatke o zdravstvenom kartonu djeteta.

Općinski sud u G. donio je 29. ožujka 2021. rješenje broj: 13 P Ob-6/2020-65 kojim se Domu zdravlja G. nalaže dostaviti kopiju zdravstvenih kartona stranaka za potrebe vještačenja, a 13. travnja 2021. sud je ponovno zatražio dostavu kopije kartona za podnositelja.

Tužiteljica je 20. travnja 2021. i 10. svibnja 2021. podnijela podneske sudu s priložima.

Sud je 18. svibnja 2021. zaprimio nalaz i mišljenje sudskih vještaka kojim je predloženo da dijete živi s ocem, a da susrete s majkom održava dva puta tjedno po 3 sata uz nazočnost stručne osobe u trajanju od najmanje 6 mjeseci.

Sud je 24. svibnja 2021. naložio podnositelju plaćanje troškova vještačenja.

Predsjednica Općinskog suda u G. donijela je 10. lipnja 2021. rješenje broj: Su-Gzp I-9/2021-4 kojim se odbija zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Naredbom predsjednice Općinskog suda u G. od 10. lipnja 2021. predmet je preraspoređen na drugu sutkinju.

Posebna skrbnica djeteta očitovala se 15. lipnja 2021. na nalaz i mišljenje vještaka tražeći da se vještaci dodatno očituju o određenim pitanjima, osobito o tome zašto nije vrednovana činjenica da je otac pravomoćnom sudskom presudom proglašen krivim za obiteljsko nasilje te da mu je bila i izrečena mjera opreza zabrane približavanja supruzi i djetetu.

Podnositelj se 16. lipnja 2021. podneskom očitovao na nalaz i mišljenje vještaka te je dostavio potvrdu o uplati troškova vještačenja.

Općinski sud u G. donio je 17. lipnja 2021. rješenje broj: 6 P Ob-6/2020-102 kojim je naložio vještacima da se dodatno očituju na pitanja posebne skrbnice u roku od 8 dana.

Vještak je 17. lipnja 2021. dostavio podnesak u vezi s dodatnim očitovanjem.

Zbog nemogućnosti pristupa sudskog vještaka na ročište zakazano za 9. srpnja 2021., novo ročište zakazano je za 16. srpnja 2021.

Podnositelj je 17. lipnja 2021. podneskom ponovno zatražio donošenje privremene mjere.

Rješenjem Općinskog suda u G. broj: 6 P Ob-6/2020-113 od 29. lipnja 2021.

određena je privremena mjera kojom će mlt. dijete stranaka živjeti s ocem - predlagateljem osiguranja, a s majkom održavati susrete dva puta tjedno po 3 sata uz nazočnost stručne osobe.

Tužiteljica je 14. srpnja 2021. izjavila žalbu protiv rješenja o privremenoj mjeri.

Posebna skrbnica dostavila je 15. srpnja 2021. podnesak kojim se očituje o privremenoj mjeri.

Ročište je održano 16. srpnja 2021., na kojem su saslušani vještaci te je zaključena glavna rasprava. Također je doneseno rješenje broj: 6 P Ob-6/2020-123 kojim se odbija kao neosnovan zahtjev tužiteljice za izuzeće vještaka.

Na ročištu 23. srpnja 2021. objavljena je presuda broj: 6 P Ob-6/2020-130 kojom je razveden brak stranaka te je odlučeno da će mlt. dijete živjeti s ocem, a s majkom održavati susrete dva puta tjedno po 3 sata uz nazočnost stručne osobe te je određeno da će majka za uzdržavanje djeteta mjesečno doprinostiti iznos od 1.565,00 kuna mjesečno.

Tužiteljica je 19. kolovoza 2021. izjavila žalbu protiv presude broj: 6 P Ob-6/2020-130 od 23. srpnja 2020.

Posebna skrbnica djeteta izjavila je 20. kolovoza 2021. žalbu protiv presude broj: 6 P Ob-6/2020-130 od 23. srpnja 2020.

Predmet se trenutno nalazi pred Županijskim sudom u Z. pod brojem GŽ Ob-963/2021 radi odlučivanja o žalbi.

III. MJERODAVNO PRAVO

4. U rješenju broj: U-IIIvS-3669/2006 i dr. od 2. ožujka 2010. ("Narodne novine" broj

34/10.) Ustavni sud opisao je razvoj pravne zaštite ustavnog prava na suđenje u razumnom roku od trenutka njegovog uvođenja u hrvatski pravni sustav, stupanjem na snagu Promjene Ustava Republike Hrvatske 9. studenoga 2000. ("Narodne novine" broj 113/00.), do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 153/09.).

U rješenju broj: U-III A-322/2014 od 23. prosinca 2014. ("Narodne novine" broj 8/15.) Ustavni sud opisao je i daljnji razvoj tog mehanizma pravne zaštite sve do 14. ožujka 2013. kada je stupio na snagu Zakon o sudovima ("Narodne novine" broj 28/13.; u daljnjem tekstu: ZoSud/13). U glavi VI. tog zakona pod nazivom "Zaštita prava na suđenje u razumnom roku" propisan je novi, drugačiji model zaštite prava na suđenje u razumnom roku u odnosu na onaj koji je bio na snazi u ranijem zakonodavnom razdoblju.

ZoSud/13 do danas je izmijenjen nekoliko puta:

- Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 33/15.);

- Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 82/15.);

- Uredbom o dopuni Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 82/16.) i

- Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 67/18.).

Odredbe koje se odnose na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku (članci 63. - 70.) nisu mijenjane.

5. Pregled pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku od 2002. do 2013. godine (stupanja na snagu ZoSud-a/13) Ustavni sud dao je u odluci broj: U-III A-1031/2014 od 27. travnja 2016. ("Narodne novine" broj 50/16.).

IV. DOPUŠTENOST USTAVNE TUŽBE

6. Sukladno stajalištu Ustavnog suda iz rješenja broj: U-III A-322/2014 od 23. prosinca 2014., jedna od pretpostavki za dopuštenost ustavne tužbe podnesene na temelju članka 63. Ustavnog zakona zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku jest ta da je podnositelj prethodno koristio dopušteno pravno sredstvo protiv nerazumne duljine postupka.

6.1. U konkretnom slučaju podnositelj je 22. ožujka 2021. podnio nadležnom sudu zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku na temelju ZoSud-a/13. Rješenjem predsjednice Općinskog suda u G. broj: Su-Gzp I-9/2021-4 od 10. lipnja 2021. odbijen je kao neosnovan zahtjev podnositelja za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

6.2. Budući da je podnositelj koristio pravno sredstvo koje mu je bilo na raspolaganju, Ustavni sud utvrđuje da je ustavna tužba u konkretnom slučaju dopuštena te će razmotriti njezinu osnovanost.

V. OSNOVANOST USTAVNE TUŽBE

7. Ustavni sud ponavlja da se razumnost duljine postupka uvijek mora procjenjivati u svjetlu okolnosti konkretnog slučaja prema sljedećim kriterijima: složenosti predmeta, ponašanju podnositelja i nadležnih tijela te važnosti predmeta postupka za podnositelja.

1) Duljina sudskog postupka

8. U trenutku odlučivanja o ustavnoj tužbi postupak u ovoj pravnoj stvari nije okončan jer je još uvijek u tijeku postupak u povodu žalbe pred Županijskim sudom u Zagrebu. Predmet se vodi pod brojem: GŽ Ob-963/2021.

Ustavna tužba podnesena je 17. ožujka 2021.

8.1. Ustavni sud je utvrdio da je razmatrano razdoblje u konkretnom slučaju trajalo od 29. siječnja 2020. (od podnošenja tužbe u predmetnom postupku) do donošenja odluke Ustavnog suda 20. listopada 2021., dakle, jednu (1) godinu, osam (8) mjeseci i dvadeset jedan (21) dan.

2) Složenost predmeta

9. Ustavni sud ocjenjuje da se u konkretnom slučaju radi o složenijem predmetu u kojem je radi donošenja odluke s kojim će roditeljem djeteta živjeti nakon razvoda braka bilo potrebno provesti vještačenje oba roditelja i djeteta.

3) Postupanje nadležnih sudova

10. Postupak se cijelo vrijeme vodio pred prvostupanjским sudom, koji je 23. srpnja 2021. donio presudu broj: 6 P Ob-6/2020-130, a trenutno se u povodu žalbe tužiteljice i posebne skrbnice djeteta spis nalazi kod drugostupanskog suda na rješavanju.

U postupku pred prvostupanjским sudom održana su tri ročišta, provedeno je kombinirano psihologijsko-psihijatrijsko vještačenje oba roditelja i mlđb. djeteta te su dodatno saslušani vještaci na ročištu. Također, iz spisa predmeta razvidno je da je u tijeku postupka došlo do izmjene raspravne sutkinje, nakon čega je donesena privremena mjera kojom je odlučeno da će mlđb. djeteta živjeti s podnositeljem. Prvostupanjска presuda donesena je 23. srpnja 2021. nakon čega je u povodu žalbe spis upućen drugostupanjском sudu na rješavanje.

4) Ponašanje podnositelja ustavne tužbe

11. Ustavni sud ocjenjuje da je podnositelj u razmatranom razdoblju djelomično pridonio duljini trajanja postupka na način da ga je sud više puta pozivao da uplati predujam za vještačenje.

VI. OCJENA USTAVNOG SUDA

A) POVREDA PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

12. Ustavni sud utvrđuje da je postupak u razmatranom razdoblju (od 29. siječnja 2020.) do donošenja odluke Ustavnog suda trajao jednu (1) godinu, osam (8) mjeseci i dvadeset jedan (21) dan te da još nije okončan jer se u povodu žalbe odlučuje pred Županijskim sudom u Zagrebu (broj: GŽ Ob-963/2021).

12.1. Imajući u vidu osobitu složenost i osjetljivost naravi konkretnog parničnog postupka, činjenicu da su obje strane svojim ponašanjem doprinijele duljini trajanja postupka, usprkos nastojanju suda da što ažurnije vodi postupak, kao i uzevši u obzir kompleksnost kombiniranog vještačenja koje se čekalo nekoliko mjeseci, sve u svrhu

donošenja najprikladnije odluke o tome s kojim će roditeljem mlt. dijete živjeti nakon razvoda braka uslijed poremećenih obiteljskih odnosa, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju za sada nije povrijeđeno ustavno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava. Pri tome Ustavni sud uzeo je u obzir činjenicu da se postupak vodio u tijeku pandemije uzrokovane virusom COVID-19 za vrijeme tzv. lockdowna, zbog čega je posebna skrbnica djeteta bila na "radu od kuće" i sporijim intenzitetom obavljala svoje zadaće, a i zbog čega je ročište zakazano za 11. prosinca 2020. bilo odgođeno za 20. siječnja 2021. sukladno uputi Ministarstva pravosuđa i uprave o mjerama za sprječavanje širenja epidemije bolesti COVID-19.

B) POVREDA PRAVA NA OSOBNI OBITELJSKI ŽIVOT U VEZI S NERAZUMNOM DULJINOM POSTUPKA

13. Podnositelj prigovara da je u njegovom slučaju povrijeđeno i pravo na poštovanje osobnog i obiteljskog života jer po njegovom mišljenju, zbog sporog i neučinkovitog vođenja postupka, prvostupanjski sud nije donio odluku o važnom obiteljskom pitanju s kojim će roditeljem mlt. dijete živjeti zbog čega nije mogao na temelju odluke suda ostvarivati svoja roditeljska prava u vidu redovitih susreta i druženja s djetetom ili pak na način da dijete živi s njim i ostvaruje susrete s majkom.

13.1. Mjerodavni dio članka 35. Ustava glasi:

"Članak 35.

Svakomu se jamči štovanje i pravna zaštita njegova ... obiteljskog života ..."

14. Ustavni sud prije svega mora odrediti potpada li pravo koje traži podnositelj pod domašaj jamstva "štovanja i pravne zaštite obiteljskog života" utvrđenog u članku 35. Ustava.

14.1. U ovom predmetu radi se o parničnom postupku radi odluke s kojim će roditeljem mlt. dijete živjeti nakon razvoda braka i radi određivanja susreta i druženja s drugim roditeljem, pa stoga Ustavni sud zaključuje da razmatrani predmet potpada pod domašaj članka 35. Ustava.

14.2. Polazeći od prethodnih utvrđenja (vidi točku 12. ove odluke) da se u konkretnom slučaju radi o kompleksnom i osjetljivom predmetu, osobito ako se uzme u obzir da je podnositelj presudom Općinskog suda u G. broj: Kzd-2/2020-27 od 11. studenoga 2020. proglašen krivim za počinjenje jednog kaznenog djela nasilja u obitelji u stjecaju s dva kaznena djela prijetnje, zbog čega je, u najboljem interesu djeteta, bilo neophodno provesti kombinirano psihologijsko-psihijatrijsko vještačenje oba roditelja i mlt. djeteta radi utvrđenja roditeljskih kompetencija stranaka i ocjene kvalitete odnosa između roditelja i djeteta, a kako je već utvrđeno da nije došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud ocjenjuje da u ovom slučaju nije došlo ni do povrede prava na poštovanje osobnog i obiteljskog života podnositelja. Ovo osobito ako se uzme u obzir da je podnositelj u tijeku dosadašnjeg postupka, nakon što mu je u prosincu 2019. ukinuta mjera opreza zabrane približavanja mlt. djetetu i bez sudske odluke ostvarivao susrete i druženja s djetetom, a 29. lipnja 2021. donesena je privremena mjera kojom je prihvaćen njegov prijedlog da mlt. dijete živi s njim, a s majkom ostvaruje susrete dva puta tjedno po 3 sata uz nazočnost stručne osobe.

14.3. Slijedom navedenog, nije došlo ni do povrede prava na poštovanje osobnog i obiteljskog života podnositelja iz članka 35. Ustava.

15. Utvrdivši da ustavna tužba nije osnovana, u smislu članka 63. stavka 1. i 75. Ustavnog zakona donesena je odluka kao u izreci.

3. ODREDBE OBITELJSKOG ZAKONA I OSTALIH PRAVNIH IZVORA²¹

Obitelj se percipira temeljnom zajednicom koja uživa i posebnu pravnu zaštitu upravo zbog značaja njezine uloge u društvu.

Ustav Republike Hrvatske²² posebno štiti obiteljski život²³, a članci 61. do 64. posvećeni su zaštiti obitelji, obiteljskih odnosa te zaštiti djece.

Upravo zbog značaja obitelji te činjenice da obiteljske odnose prvenstveno karakterizira privatnost te visoka razina emocija, u radu sa obiteljima koje se nađu u sudskom postupku potrebno je posebno razumijevanje okolnosti u kojima se ta obitelj nalazi te je ujedno potrebna i žurnost u postupanju kako bi se problemi u tim odnosima što prije razriješili.

Obiteljski zakon²⁴ promijenio je dotadašnji koncept obiteljskog prava stavljajući u centar interesa dijete kao najranjivijeg sudionika obiteljsko-pravnih postupaka.

Dijete je maloljetna osoba, dakle osoba do navršene 18. godine života, a posebnu zaštitu uživa upravo stoga što polazeći iz perspektive prava nema poslovnu, parničnu, radnu sposobnost (osim u nekim iznimnim slučajevima uređenim zakonom), a iz perspektive ostalih znanosti kao što je psihologija, medicina i slično, dijete nema sve značajke odrasle osobe koje bi mu omogućile ravnopravno nošenje sa svim životnim situacijama.

Dijete je postalo sudionik svakog postupka pred sudom u kojem se odlučuje o njegovim pravima i interesima²⁵. Ova odredba Obz-a ima veliki značaj i mora se tumačiti i izvan okvira Obz-a. Stoga je dijete postalo sudionik svih građanskih, kaznenih, prekršajnih, trgovačkih ili upravnih postupaka ako se u njima odlučuje o njegovim pravima i interesima. Naravno da to ne znači da će dijete u svakom tom postupku biti osobno prisutno u sudskom postupku ali u svakom tom postupku treba imati na umu da se djetetu, na prikladan način, mora omogućiti iznošenje njegovog mišljenja te ga upoznati sa postupkom, sve prikladno njegovoj dobi i zrelosti.

Obz ne postavlja dobnu granicu za utvrđivanje mišljenja djeteta i informiranja djeteta o postupku već kao kriterij utvrđuje dob i zrelost.²⁶

Pravilnikom o pribavljanju mišljenja djeteta²⁷ postavljene su dobne granice samo u odnosu na način kojim se pribavlja mišljenje djeteta. Dijete od 14 godina može samostalno izraziti svoje mišljenje na prikladnom mjestu²⁸, dijete do 14 godina mišljenje izražava u prisutnosti posebnog skrbnika ili druge stručne osobe²⁹.

---

²¹ Tijana Kokić, sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu

²² Nar. nov. 56/90, 135/97, 113/00, 28701, 76/10 i 5/14 - u daljnjem tekstu Ustav

²³ čl.35. i 61.st.1. Ustava

²⁴ Nar.nov.105/15 i 98/19 - u daljnjem tekstu Obz

²⁵ čl.358. Obz

²⁶ čl.86.Obz

²⁷ Nar.nov.123/15 u daljnjem tekstu Pravilnik

²⁸ čl.2.st.2. Pravilnika

²⁹ čl.2.st.3. Pravilnika

Pravilnik je djelomično u skladu sa preporukom European Union Agency for fundamental rights (Agencija EU-a za temeljna prava, u daljnjem tekstu FRA) koja u svom radu posebnu pažnju posvećuje pravima djece pa tako i pravosuđu prilagođenom djeci. U izvješću pod nazivom Pravosuđe prilagođeno djeci: stajališta i iskustva stručnjaka o sudjelovanju djece u kaznenim i građanskim postupcima u 10 država članica EU-a³⁰, sažetak je objavljen i na hrvatskom jeziku, u Mišljenju pod brojem 5. navedeno je: " Kako bi se osiguralo da pravo na saslušanje nije podložno dobnim ograničenjima ili drugim proizvoljnim ograničenjima, kako u zakonu tako i u praksi, države članice EU-a trebale bi uvesti u svoje zakonodavstvo jasne kriterije za utvrđivanje razine zrelosti djeteta i donijeti metode za ocjenjivanje razine zrelosti djeteta. Time bi se moglo pomoći u objektivnijem utvrđivanju načina najboljeg sudjelovanja djece u sudskim postupcima."

Na žalost niti Pravilnik o utvrđivanju mišljenja djeteta niti Obiteljski zakon ne propisuju jasne kriterije kojima se procjenjuje dob i zrelost svakog pojedinog djeteta. U konkretnim predmetima, ta će procjena biti primarno prepuštena psiholozima koji rade u centrima za socijalnu skrb, a ponekad i sudskim vještacima odgovarajuće struke.

Polazeći iz pozicije djeteta u postupku, osim načela koja su svojstvena za sve postupke (načelo ustavnosti i zakonitosti; načelo dispozicije i oficioznosti; raspravno i istražno načelo) trebaju biti zadovoljena i određena specifična načela koja trebaju osigurati zaštitu najboljeg interesa djeteta.

Najbolji interes djeteta je temeljno načelo UN Konvencije o pravima djeteta iz 1989.³¹ te temeljno ishodište gotovo svih pravnih instrumenata nacionalnog i međunarodnog privatnog prava koja se primjenjuju kada nam je dijete stranka u nekom konkretnom postupku.

Tako i Obz u čl. 5. st. 1. propisuje: "Sudovi i javnopravna tijela koja vode postupke u kojima se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta moraju ponajprije štiti prava djeteta i njegovu dobrobit."

Sam Obz u svom uvodu, između ostalih načela ističe "načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djetetom".³²

Načela zaštite najboljeg interesa djeteta, kao i načelo žurnosti, sadržana su i u Mišljenju br. 12. FRA, sažetak izvještaja iz 2017³³ u kojem je navedeno: "Države članice EU-a trebale bi osigurati da je trajanje kaznenih i građanskih postupaka razmjerno najboljim interesima djeteta uvođenjem djelotvornih jamstava kako bi se izbjegla nepotrebna odugovlačenja i nepotrebna višestruka saslušanja djece. Jasnim bi se pravilima trebao ograničiti ukupni broj intervjuja i saslušanja djeteta kako u građanskim, tako i u kaznenim predmetima. Države članice trebale bi poticati jaču suradnju među stručnjacima iz različitih disciplina kako bi se smanjio broj saslušanja.

³⁰ <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-children-view>

³¹ Nar. nov.-Međunarodni ugovori 12/93

³² čl. 10. Obz

³³ <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-children-view>

Snimanje videozapisa saslušanja trebalo bi postati standardna praksa kako bi se smanjio broj saslušanja djeteta."

Načelo žurnosti sadržano je i u pravnim instrumentima međunarodne pravne pomoći te pravnih izvora povezanih sa njima.

Tako je navedeno načelo primjetno u Uredbama Europske unije³⁴ kao i u konvencijama Haške konferencije, koje se primjenjuju u obiteljsko-pravnim postupcima.

NAČELO ŽURNOSTI U POJEDINIM ODREDBAMA OBITELJSKOG ZAKONA

Obiteljski zakon na načelo žurnosti upućuje u svojim odredbama direktno i indirektno.

U ovom Priručniku nisu posebno obrađena poglavlja Obz-a koja se odnose na posvojenje, skrbništvo, kao i postupak obaveznog savjetovanja i medijacije jer oni nisu u nadležnosti suda, već centra za socijalnu skrb, osim poneke iznimke.

No i u tim je postupcima načelo žurnosti vidljivo kroz rokove propisane za pojedina postupanja.

Direktno upućivanje sadrži **članak 347.Obz-a** te isti propisuje :

Stavak 1) - postupci u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta su žurni.³⁵ Dakle, načelo žurnosti mora se primijeniti u svim postupcima u kojima se odlučuje o statusu djeteta (utvrđivanje ili osporavanje majčinstva i/ili očinstva), postupcima u kojima se donosi odluka o roditeljskoj skrbi (odluka sa kojim će roditeljem dijete stanovati, odluka o pojedinom sadržaju roditeljske skrbi) o ostvarivanju osobnih odnosa (ostvarivanje osobnih odnosa sa roditeljima sa kojim ne stanuje, sa bliskim srodnicima) u postupcima radi donošenja zaštitnih mjera (privremenog povjeravanja djeteta, oduzimanja roditeljima prava na stanovanje sa djetetom, zabrana približavanja djetetu, povjeravanje djeteta sa problemima u ponašanju, lišenje roditeljske skrbi), mjera osiguranja (odluka o stanovanju i ostvarivanju osobnih odnosa) te postupcima ovrhe (radi predaje djeteta kao i radi ostvarivanja osobnih odnosa).

Stavak 2) - u postupcima iz st.1. prvo ročište mora se održati u roku od 15 dana od dana pokretanja postupka, osim ako Obz ne propisuje nešto drugo³⁶.

---

³⁴ Uredba Vijeća (EZ) br.2201/2003; Uredba Vijeća (EU) br.2019/1111, Uredba Vijeća br. 4/2009, Haška konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996., Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980

³⁵ To su dakle prava navedena u **čl.84. Obz-a** (pravo na skrb za život i zdravlje; pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren djetetovim tjelesnim, psihološkim i drugim razvojnim potrebama; pravo na život sa oba roditelja, a ako su oni razdvojeni pravo na skrb od oba roditelja; pravo na ostvarivanje osobnih odnosa sa roditeljima i bliskim osobama sa kojima ne stanuje, pravo na točnu informaciju o roditeljima i bliskim osobama sa kojima ne stanuje; pravo odabira obrazovanja, zanimanja i zapošljavanja sukladno sposobnostima i dobrobiti djeteta).

Stavak 3) - u postupcima iz st.1. **odluka se mora donijeti i otpremiti u roku od 15 dana od dana pokretanja postupka**, ako se donosi u postupku bez održavanja ročišta, osim ako Obz ne propisuje nešto drugo.

To se dakle odnosi na donošenje odluke praktički u svim izvanparničnim postupcima koji će se provesti bez održavanja usmene rasprave.

Stavak 4) - u postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta, **odluka se mora donijeti i otpremiti u roku od 30 dana od dana pokretanja postupka.**

Stavak 5) - rokovi iz prednjih stavaka ne smiju se prekoračiti osim iz bitnih razloga³⁷
U slučaju prekoračenja roka iz st.4. ovog članka **sudac mora podnijeti izvještaj** o razlozima prekoračenja roka, predsjedniku suda.

Stavak 6) - u postupcima iz st.2., 3. i 4. ovog članka, **drugostupanjski sud mora donijeti i otpremiti odluku u roku od 30 dana od dana primitka žalbe**, osim ako Obz-om nije što drugo propisano.

Tako članak 495. Obz³⁸ st. 1. propisuje žalbeni rok od 3 dana, te u st. 2. rok županijskom sudu od 15 dana za odlučivanje po toj žalbi.

U čl. 489. Obz³⁹ st. 1. propisuje žalbeni rok od 3 dana, te u st. 2. rok županijskom sudu od 8 dana za odlučivanje po toj žalbi.

Iz navedenih odredbi vidljiva je namjera zakonodavca da što je više moguće ubrza postupke u kojima se odlučuje o pravima djeteta, naročito u situacijama u kojima je dijete naročito ugroženo, no ponekad nije moguće postupati u navedenim rokovima iz subjektivnih i objektivnih okolnosti.

Indirektno upućivanje na načelo žurnosti u Obiteljskom zakonu ogleda se u priličnom broju članaka, primarno kroz odredbe o rokovima u kojima sud ili drugi sudionici postupka moraju djelovati u konkretnom postupku.

- Tako u određenim člancima propisuje **rokove u kojima centar za socijalnu skrb u slučaju kada nije predlagatelj, mora po pozivu suda ili temeljem zakonske obveze, dostaviti procjenu ugroženosti djeteta i prijedlog o smještaju djeteta i/ili održavanju osobnih odnosa.**

Posebna žurnost :

čl. 125. st. 4. Obz - mjera ostvarivanja osobnih odnosa pod nadzorom - obaveza predlaganja sudu **bez odgode**

u roku od 72 sata:

čl. 159. st. 2. Obz - izmjena smještaja djeteta u slučaju trajanja mjere oduzimanja prava na stanovanje

u roku od 5 dana:

čl. 152. st. 4. Obz - mjera privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi - obaveza dostave sudu u roku od 5 dana prije isteka mjere

u roku od 8 dana:

---

³⁶ na primjer: donošenje odluke u izvanparničnim postupcima bez održavanja usmene rasprave

³⁷ Obz ne navodi koji su to bitni razlozi niti daje pojašnjenje istih

³⁸ postupak nadomještanja pristanka za posvojenje

³⁹ postupak za donošenje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta

čl. 151. st. 3. Obz - mjera privremenog povjeravanja djeteta,
čl. 156. st. 4. Obz - mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu,
čl. 165. st. 3. Obz - mjera povjeravanja djeteta sa problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju,
čl. 172. st. 3. Obz - mjera lišenja prava na roditeljsku skrb.

u roku od 15 dana:

čl. 125. st. 3. Obz-a - izvješće sudu o rezultatima nadzora nad održavanjem osobnih odnosa zajedno sa procjenom ugroženosti i prijedlogom sudu radi daljnjeg postupanja na određeni način.

u roku od 30 dana:

čl. 158. st. 3. Obz - mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu, podnošenje izvješća sudu 30 dana prije isteka mjere.

čl. 163. st. 1. Obz - mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu, podnošenje prijedloga sudu u roku od 30 dana prije isteka mjere

čl. 167. st. 3. Obz - mjera povjeravanja djeteta sa problemima u ponašanju, podnošenje izvješća sudu 30 dana prije isteka mjere.

čl. 169. st. 1. Obz - mjera povjeravanja djeteta sa problemima u ponašanju, podnošenje izvješća i prijedloga sudu 30 dana prije isteka mjere

u roku koji sud odredi:

čl. 357. st. 2. Obz - opća obveza Centara za socijalnu skrb da u postupcima u kojima nastupaju kao pomoćno tijelo suda, zatražena izvješća dostavljaju u roku koji im za to odredi sud.

- Rok od 8 dana propisan je u slučajevima kada sud poziva stranku/e na ispravak ili dopunu tužbe, odnosno prijedloga:

čl. 379. st. 4. Obz - postupak razvoda braka po tužbi, sa maloljetnom djecom,

čl. 410. st. 4. Obz - postupak radi rješavanja pitanja o roditeljskoj skrbi, ostvarivanju osobnih odnosa djeteta sa roditeljem,

čl. 458. st. 2. Obz - postupak radi sporazumnog razvoda braka sa maloljetnom djecom,

čl. 456. st. 2. Obz - postupak radi odobravanja Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi,

čl. 472. st. 4. Obz - postupak radi odobravanja sporazuma o uzdržavanju,

čl. 476. st. 3. i st. 8. Obz - pojednostavljeni postupak u stvarima uzdržavanja djeteta

čl. 483. st. 2. Obz - posebni postupci radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom,

- U člancima u kojima su propisani žalbeni rokovi kraći od općeg roka za žalbu koji iznosi 15 dana, a propisan je čl. 445.st. Obz-a i odnosi se na izvanparnični postupak.

U odnosu na parnične postupke koji nemaju posebne odredbe o rokovima, primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, a u odnosu na postupke ovrhe, odredbe Ovršnog zakona, sve sukladno čl. 346. Obz-a.

Kraći žalbeni rokovi propisani su 495. st. 1. Obz i čl. 489. st. 1. Obz-a, rok za žalbu iznosi 3 dana.

U čl. 476. st. 6. Obz-a - rok od 8 dana za podnošenje prigovora na rješenje u pojednostavljenom postupku u stvarima uzdržavanja djeteta.

- Obiteljski zakon propisuje u pojedinim člancima i **rokove u kojima sudovi moraju donijeti i otpremiti svoje odluke** i to su vrlo kratki rokovi koji upućuju na primjenu načela žurnosti postupka. Tako u :

čl. 138. st. 2. Obz - postupak privremenog povjeravanja djeteta - rok za donošenje odluke je **10 dana**.

čl. 347. st. 3. Obz - u postupcima u kojima se odlučuje o pravima djeteta, a u postupku se neće održati ročište, propisan je rok od **15 dana**.

u st. 4. - u postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta, propisan je rok od **30 dana**.

u st. 6. - drugostupanjski sud u postupcima koji se vode sukladno odredbama st. 2., 3. i 4. ovog članka - odluku mora donijeti u roku od **30 dana**, ako nije što drugo propisano ovim zakonom⁴⁰

čl. 154. st.4. Obz - mjera zabrana približavanja djetetu - rok za donošenje odluke je **bez odgode, a najkasnije u roku od 15 dana** od pokretanja postupka.

čl. 504. st. 2. - u postupku donošenja odluke o zdravlju štíćenika sud mora odluku donijeti u roku od **15 dana** - postupak se odnosi na punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti (osobe koje uživaju posebnu zaštitu).

Ostali članci u kojima su određeni rokovi za pravne radnje centru za socijalnu skrb ili strankama, a koji direktno ili indirektno upućuju na načelo žurnosti:

čl. 338. Obz - upućivanje u obiteljsku medijaciju i rok za zastajanje s postupkom na 3 mjeseca.

čl. 390. st. 3. i čl. 407. Obz - rok za provođenje DNA vještačenja u postupcima radi utvrđivanja / osporavanja majčinstva ili očinstva - direktno se poziva na načelo žurnosti - rok ne dulji od 3 mjeseca.

čl. 476. st. 5. Obz - sud mora prijedlog za u pojednostavljeni postupak u stvarima uzdržavanja djeteta dostaviti protivnoj stranci u roku od 8 dana od primitka prijedloga.

čl. 515. st. 1. Obz - rješenje o ovrsi - rok za predaju djeteta određuje sud ili nalaže predaju odmah.

čl. 518. st. 1. Obz - dostava rješenja o ovrsi - ne mora unaprijed nego u trenutku poduzimanja prve radnje, a može i naknadno.

čl. 519. st. 1. i 524. st. 1. Obz - odgoda ovrhe - taksativno navedeni slučajevi kada sud može odgoditi u cijelosti ili djelomično.

čl. 519. st. 2. i 524. st. 2. Obz - sud može odgoditi ovrhu u slučajevima iz st. 1. samo ako se time bitno ne ugrožavaju osobni i drugi važni interesi djeteta.

čl. 522. st. 2. Obz - odgoda na 30 dana zbog provođenja stručnog razgovora sa djetetom ili zbog provođenja obiteljske medijacije.

čl. 530. st. 2. Obz - postupci osiguranja - mjesna nadležnost - u žurnim slučajevima privremenu mjeru može odrediti i nenadležni sud (propisani uvjeti koji nenadležni sud).

čl. 531. st. 1. Obz - odlučivanje bez provođenja usmene rasprave.

čl. 532. st. 1. Obz - opravdavanje privremene mjere pokretanjem postupka - rok od 3 mjeseca.

---

⁴⁰ to su naprijed navedene iznimke iz čl.489. Obz-a i čl.495. Obz

NAČELO ŽURNOSTI U PRAVNIM INSTRUMENTIMA MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I ZAKONIMA POVEZANIM S NJIMA

Osim Obiteljskog zakona, načelo žurnosti je propisano i nekim drugim pravnim instrumentima koji se primjenjuju na obiteljsko-pravne postupke, a odnose na postupke sa prekograničnim elementom.

U ovom priručniku izdvojeno je nekoliko takvih pravnih izvora koji se sve češće primjenjuju s obzirom na stalno rastući broj predmeta sa prekograničnim elementom, kako u odnosu na države članice EU tako i u odnosu na ostale države svijeta i to samo one koji se odnose na postupke vezane uz prava djece.

U odnosu na države članice EU :

1. Uredba Vijeća (EZ) broj 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) broj 1347/2000 (Uredba Brussels II a/bis):

- točka 16. Recitala (Preambule) - sud države članice iako je nenadležan, u žurnim slučajevima, ima pravo donijeti privremene i zaštitne mjere,

- točka 17. Recitala - u slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, predaja djeteta trebala bi se postići bez odlaganja,

- čl. 11. st. 3. - predaja djeteta - sud donosi odluku najkasnije u roku od šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva,

st. 6. - dostava odluke kojom se zahtjev odbija zbog primjene čl.13. Haške konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece 1980 - sud koji šalje to mora učiniti odmah, sud koji prima treba odluku i ostalu dokumentaciju zaprimiti najkasnije u roku od 30 dana.

- čl. 20. - privremene i zaštitne mjere - pravo na donošenje istih po nenadležnom sudu u žurnim slučajevima.

Ova je Uredba izmijenjena te će se umjesto nje od 01. kolovoza 2022. primjenjivati : **Uredba Vijeća (EU) broj 2019/1111 od 25. lipnja 2019.** o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te međunarodnoj otmici djece (preinaka) (Uredba Brussels II ter/preinačena)⁴¹:

- točka 30. Recitala - mogućnost da i nenadležni sud donosi privremene i zaštitne mjere u hitnim slučajevima,

- točka 42. Recitala - u postupcima koji se vode po zahtjevu za povrat djeteta u skladu sa Haškom konvencijom iz 1980, sudovi svakog stupnja trebali bi odluku donijeti u roku od 6 tjedana,

- točka 76. Recitala - poticanje neposredne suradnje sudova država članica u hitnim slučajevima,

- točka 85. Recitala - ukazuje kako je vrijeme ključno u postupcima roditeljske skrbi,

- čl. 15. - privremene i zaštitne mjere - pravo na donošenje istih po nenadležnom sudu u hitnim slučajevima.

---

⁴¹ SL. EU, L 187/1; EUR-Lex 32019R1111, u primjeni od 01. kolovoza 2022

- čl. 23. - postupanje središnjih tijela prilikom zaprimanja zahtjeva za povratkom djeteta - bez odgode i 5 dana
  - čl. 24. st. 1. - predaja djeteta - žurno postupanje suda
    - st. 2. - sud donosi odluku najkasnije u roku od šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva,
    - st. 3. - šest tjedana za postupanje višeg suda u žalbenom postupku
  - čl. 28. - rok za izvršenje odluka o povratku djeteta - šest tjedana
  - čl. 29. - postupak u slučaju kada sud odbije povratak u skladu sa čl. 13. st. 1. točka b) i st. 2. istog članka Haške konvencije iz 1980 - rokovi od 30 dana i tri mjeseca.
- Rokovi u Uredbi koji su ostavljeni sudovima na odlučivanje biti će propisani Zakonom o provedbi Uredbe Vijeća (EU) broj 2019/1111 (op.aut.)

U odnosu na države članice EU, ali i druge države:

1. Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i mjerama za zaštitu djece, 19. listopada 1996. (HK 1996)⁴²:

- čl. 11. - mjere za zaštitu djece u žurnim slučajevima
- Iako nema konkretno propisanih rokova iz cijelog sadržaja i cilja predmetne Konvencije vidljiva je potreba za postupanjem u cilju zaštite najboljeg interesa djece koji uključuje i potrebu brzog djelovanja svih sudionika postupka.

2. Konvencija o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece, 25. listopada 1980. (HK 1980)⁴³:

- čl. 9. - postupanje središnjeg tijela po zaprimljenom zahtjevu za povratak djeteta - mora postupiti bez odgode,
- čl. 11. - postupanje sudskih i upravnih tijela - odluka mora biti donesena najkasnije u roku od 6 tjedana

Zakon o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece⁴⁴

- čl. 16. - žurnost postupka - 6 tjedana za donošenje odluke
- Odredbe i ovog Zakona općenito upućuju na hitnost postupanja i zaštitu najboljeg interesa djeteta.

RAZLOZI KOJI ONEMOGUĆUJU POSTUPANJE U SKLADU SA NAČELOM ŽURNOSTI I KAKO UBRZATI OBITELJSKOPRAVNE POSTUPKE

Kada bi u svakom konkretnom postupku bilo moguće postupati u skladu sa propisanim načelom žurnosti, prvenstveno poštujući propisane rokove, bilo one propisane Obiteljskim zakonom ili drugim pravnim instrumentima tada o ubrzanju ovih postupaka ne bi trebalo govoriti.

Međutim, u svakodnevnom radu na ovim postupcima pojavljuju se brojne situacije i prepreke koje onemogućuju postupanje u rokovima propisanim zakonom, odnosno drugim pravnim instrumentima.

⁴² Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 5/09

⁴³ Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 4/94.

⁴⁴ Narodne novine 99/18

Situacije poput izvanrednih stanja kao što su oružani sukobi ili pandemije izvan su utjecaja sudaca koji vode postupke.

Opremljenost sudova, organizacija rada na sudovima, opterećenost brojem predmeta su okolnosti koje svakako utječu na rad u konkretnom predmetu i na njih suci teško mogu utjecati, eventualno samo posredno angažmanom sudačkih udruga ili nekim sličnim načinom.

U ovom Priručniku stavlja se naglasak na ona postupanja na koja suci, koji vode postupak, mogu utjecati svojim postupanjem.

Prvenstveno treba se u svakom konkretnom predmetu pokušati pridržavati zakonom propisanih rokova.

Na navedeno utječu postupanja ostalih sudionika u postupku kao što su stranke, njihovi punomoćnici, posebni skrbnici iz Centra za posebno skrbništvo, predstavnici stručnih timova Centara za socijalnu skrb, vještaci.

Počevši od članka 347. Obz-a u kojem je propisana žurnost postupanja te su određeni i rokovi za postupanja u pojedinim predmetima u slijedećim primjerima dati će se pregled mogućih postupanja koja mogu pridonijeti ubrzanju rješavanja predmeta obiteljsko-pravne problematike:

Primjer br. 1. - rok od 15 dana za zakazivanje prvog ročišta od pokretanja **postupka utvrđivanja majčinstva ili očinstva** trebalo bi biti moguće poštovati s obzirom na izuzetnu hitnost ovih predmeta, dijete u tom postupku ne mora zastupati posebni skrbnik, tužbu se dostavlja tuženiku na očitovanje te u tom slučaju rok za to može biti od 8 do 15 dana, ovisno o okolnostima slučaja te ukoliko u očitovanju prizna majčinstvo, odnosno očinstvo te neće biti potrebno provoditi DNA vještačenje, prvo ročište u roku od 15 dana može biti i jedino.

Međutim, ponekad niti u tim slučajevima ova odredba o zakazivanju prvog ročišta nije primjerena.

Prvenstveno, rok za ispravak tužbe (čl. 389. st. 2. Obz) je prekluzivan i ne bi trebao biti duži od 8 dana ako uzimamo u obzir odredbu o zakazivanju prvog ročišta u roku 15 dana. Ako tužitelj ne postupi po rješenju suda, sud će postupiti u skladu sa čl. 109. st. 4. Zakon o parničnom postupku⁴⁵ te ročište uopće neće biti potrebno održati. U slučaju kada tuženik dostavi očitovanje u roku koji mu je za to dan te osporava tužbeni zahtjev, provođenje DNA vještačenja je praktično jedini primjereni dokaz koji treba provesti, a sud ga može zakazati izvan raspravno te ukoliko rezultat istog ne ukaže na osnovanost tužbenog zahtjeva, tužitelj će vrlo vjerojatno povući tužbu te za ročište uopće neće biti potrebe. Mogućnost provođenja DNA vještačenja u roku od 15 dana je nemoguće.

Međutim, ako ovaj rok od 15 dana nije primjeren za postupke utvrđivanja ili osporavanja majčinstva i očinstva to ne znači da se ovi postupci ne mogu brzo provesti.

Upravo mogućnost provođenja DNA vještačenja te njegovo određivanje izvan raspravnim rješenjem te obzirom na rezultat istog, potreba provođenja ili ne

---

⁴⁵ Narodne novine 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 89/14-odluka Ustavnog suda RH i 70/19 - u daljnjem tekstu ZPP

provođenja saslušanja stranaka, omogućava sudu postupanje u što kraćim rokovima i održavanje samo jednog ročišta za glavnu raspravu.

U konkretnim slučajevima sud bi trebao, ako ne može zakazati prvo ročište u roku od 15 dana, dostaviti tužbu na očitovanje i dati rok od 8 dana, a ako se radi o postupku osporavanja očinstva ili majčinstva, pozvati nadležni CZSS da djetetu imenuje posebnog skrbnika. Odmah nakon primitka očitovanja tuženika, u slučaju da isti osporava tužbeni zahtjev, izvanraspravno odrediti DNA vještačenje, a koje se uobičajeno provodi u roku od 30 dana. Prema rezultatima vještačenja, odnosno činjenice da se tuženik nije odazvao istom, sud poziva nadležni CZSS da dostavi svoje mišljenje i prijedlog o uređenju sadržaja roditeljske skrbi, socio-ekonomsko izvješće o strankama (sve u slučaju kada je potvrđeno očinstvo ili majčinstvo), a stranke ne stanuju u zajedno.

Također, u slučaju kada će trebati urediti sadržaj roditeljske skrbi i uzdržavanje u postupku utvrđivanja očinstva ili majčinstva, tada sud odmah uz slanje tužbe na očitovanje treba pozvati tuženika na dostavu podataka o svojem socio-ekonomskom stanju, a ako isti po tom rješenju ne postupi, sud ima mogućnost isto pribaviti službenim putem od porezne uprave, FINA-e, HZMO-a i sličnih institucija.

Kada sve to pribavi, zakazuje ročište radi saslušanja stranaka, u međuvremenu treba omogućiti djetetu iznošenje mišljenja i praktički na jednom ročištu može provesti sve dokaze i zaključiti glavnu raspravu i to u roku od tri-četiri mjeseca.

Primjer br. 2. - rok od 15 dana za zakazivanje prvog ročišta od dana pokretanja postupka trebalo bi poštivati, no na to će svakako utjecati broj predmeta u radu sudačke referade ali i brojni drugi faktori.

Na primjer:

Ako se radi o predmetu po **tužbi za uređenje sadržaja roditeljske skrbi**, što znači da su roditelji trebali prije pokretanja postupka proći postupak obaveznog savjetovanja pred centrom za socijalnu skrb te u njemu nisu postigli Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili izmjeni tog Plana, odnosno sporazum o uređenju roditeljske skrbi, tada će roditelje trebati saslušati u postupku ali i njihovom djetetu/ci omogućiti iznošenje mišljenja u skladu sa njihovom dobi i zrelosti, stručni tim nadležnog centra za socijalnu skrb morat će provesti obradu roditelja i djeteta/ce kako bi dao svoje mišljenje i prijedlog o meritumu spora, a djeci imenovati posebnog skrbnika iz Centra za posebno skrbništvo.

Ta postupanja centar za socijalnu skrb nije u mogućnosti provesti u roku od 15 dana, osim što će možda stići imenovati posebnog skrbnika.

Održavanje ročišta bez da je sud prethodno pribavio prijedlog i mišljenje centra za socijalnu skrb nema smisla iz više razloga:

Prvenstveno, u prijedlogu i mišljenju biti će navedeni podaci o svim okolnostima te obitelji pa sud prilikom saslušanja stranaka ima uvid u cjelokupnu situaciju i to iz neovisnog izvora informacija za razliku od prezentacije situacije kako je vide stranke u postupku te ukoliko saslušava stranke bez uvida u prijedlog i mišljenje stručnog tima CZSS-a često će se ukazati potreba dopunskog saslušanja, što produžuje postupak.

Nadalje, u roku kraćem od 15 dana niti posebni skrbnik djeteta neće stići stupiti u kontakt sa djetetom te mu omogućiti iznošenje mišljenja niti će o tome stići informirati sud.

U slučaju kada se tužba vraća na ispravak ili dopunu te je za isto propisan rok od 8 dana, a kako je to propisano čl. 410. st. 4. Obz-a, propuštanjem predmetnog roka, postupak je okončan jer se radi o prekluzivnom roku te ročište neće biti potrebno.

Sve naprijed navedeno treba uzeti u obzir prilikom vođenja konkretnog postupka i iskoristiti za dovršenje postupka u što bržem roku, sa što manje održavanja sudskih ročišta.

Iz odredbe o zakazivanju prvog ročišta u roku od 15 dana vidljivo je kako se predviđa održavanje i daljnjih ročišta, stoga se ovom odredbom zapravo ne utječe na značajno ubrzanje postupka.

Međutim, ukoliko se ročište zbog naprijed navedenih okolnosti ne može održati u roku od 15 dana to ne znači da se neće moći održati unutar dva do tri mjeseca i da će se na njemu okončati postupak.

Sud, ukoliko ne poziva stranke na ispravak ili dopunu, trebao bi odmah sa dostavom tužbe na očitovanje tuženiku (u ovim postupcima ne primjenjuju se odredbe ZPP-a o odgovoru na tužbu i pripremnom ročištu), tužbu sa dokumentacijom koja je uz tužbu dostavljena proslijediti i nadležnom centru za socijalnu skrb.

Centar treba pozvati da u roku od 15-30 dana⁴⁶ dostavi svoje mišljenje i prijedlog te da imenuje posebnog skrbnika djetetu.

Tuženiku za očitovanje ne treba dati rok dulji od 15 dana (duži će biti samo ako okolnosti slučaja upućuju da 15 dan nije realan rok).

Kada tuženik dostavi očitovanje, isto treba osim tužitelju dostaviti i CZSS-u, na znanje, a posebnom skrbniku djeteta zajedno se tužbom, na očitovanje te ga ujedno pozvati da u roku od 15 dana stupi u kontakt sa djetetom te mu omogući iznošenje mišljenja.

Nakon što stignu sva očitovanja⁴⁷ te prijedlog i mišljenje CZSS-a, sud bi prijedlog i mišljenje trebao dostaviti strankama i posebnom skrbniku na očitovanje, opet uz primjereni rok ali ne duži od 15 dana i u rješenju kojim ih poziva na očitovanje upozoriti ih kako će smatrati da nemaju prigovora na prijedlog i mišljenje ako prigovore ne dostave u roku koji im je sud za to dao.

Na ovaj način stranke se potiču na aktivno sudjelovanje te će na zakazanom ročištu biti moguće i saslušati stranke te raspraviti eventualne nedoumice ili prijepore oko prijedloga i mišljenja CZSS-a, do ročišta posebni skrbnik ima dovoljno vremena za utvrđivanje mišljenja djeteta te je moguće na tom jednom ročištu zaključiti glavnu raspravu i donijeti odluku.

Često, uz umješno vođenje rasprave sa elementima medijacije, moguće je postići sporazum među strankama.

Na ovakav način, u većem broju predmeta, iako prvo ročište neće biti zakazano u roku od 15 dana od pokretanja postupka, biti će moguće donijeti odluku o meritumu nakon održanog samo jednog ročišta i to unutar nekoliko mjeseci od pokretanja postupka.

Isti način postupanja vrijedi i za postupke po **tužbi za razvod braka u kojem ima i maloljetne djece**, uz razliku da u tim postupcima posebnog skrbnika imenuje djeci sud, a stranke su obavezne osim postupka obaveznog savjetovanja provesti barem prvi sastanak obiteljske medijacije.

Sud bi posebnog skrbnika trebao imenovati odmah po primitku tužbe te rješenje o imenovanju dostaviti strankama odmah, a skrbnika uz rješenje pozvati na postupanje.

---

⁴⁶ dati primjereni rok prema okolnostima slučaja koji proizlaze iz tužbe i izvješća o provedenom obaveznom savjetovanju

⁴⁷ tuženika na tužbu, tužitelja na očitovanje tuženika na tužbu, posebnog skrbnika na tužbu i očitovanje na tužbu tuženika

Rješenje o imenovanju skrbnika postaje ovršno odmah, upravo kako bi imenovani skrbnik, u slučaju ulaganja žalbe, imao mogućnost zastupanja djeteta u postupku koji je u tijeku.

Primjer br. 3. - u svim izvanparničnim postupcima navedenim u čl. 433. Obz, a u kojima nisu propisani kraći rokovi za postupanja od onih propisanih u čl. 347. Obz-a⁴⁸, ukoliko se nesporno može utvrditi identitet stranaka, s obzirom se radi o nespornim postupcima, sud u istima može koristiti odredbu o ne provođenju usmene rasprave i u tim bi slučaju rješenje trebao donijeti i otpremiti u roku od 15 dana od primitka.

Međutim, ukoliko iz samog prijedloga, a to i je najčešća situacija, nije moguće nesporno utvrditi identitet stranaka⁴⁹, tada bi trebalo zakazati ročište.

U ovim postupcima postupanje u roku od 15 dana postaje upitno ako se prijedlog mora vratiti na ispravak za koji je propisani rok od 8 dana.

Ispravke koji se odnose samo na neke pogreške u pisanju ili manje nedostatke (na primjer: u planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, stranke često napišu samo oznaku ulica bez oznake mjesta u kojoj se ulica nalazi) trebalo bi ispraviti na ročištu, a ne vraćati strankama na ispravak rješenjem.

Održavanje ročišta u navedenim predmetima omogućuje donošenje rješenja koje se odmah može uručiti strankama, ista ne trebaju imati obrazloženje, a stranke se ujedno odmah mogu odreći i prava žalbe, često odabiru plaćanje pristojbe odmah nakon ročišta, što sve skraćuje vrijeme za ostale radnje na tom predmetu i štedi vrijeme.

Primjer br. 4. - u izvanparničnim postupcima koji se vode radi uređenja pojedinog sadržaja roditeljske skrbi ili održavanja osobnih odnosa (čl. 478.

Obz) postupanje suda bi trebalo biti isto kao i u prethodnom primjeru ali pri tome treba uzeti u obzir kako u slučaju da stranke budu suglasne sa prijedlogom CZSS-a, sud može donijeti odluku izvan raspravno, bez zakazivanja usmene rasprave, odnosno usmenog saslušanja stranaka, što će skratiti vrijeme donošenja odluke.

U većini tih slučajeva roditelji će i nakon donošenja mišljenja i prijedloga CZSS-a imati prigovore te će se ročište morati održati kao i njihovo usmeno saslušanje.

Dakle i u slučaju kada se stranke slože sa mišljenjem i prijedlogom CZSS-a te bude ispunjeni svi preduvjeti za donošenje odluke bez održavanja ročišta, malo je vjerojatno da će se ista moći donijeti i otpremiti u roku od 15 dana od pokretanja postupka kako je to propisano čl. 347. st. 3. Obz-a.

Primjer br. 5. - u postupcima koji se vode radi uzdržavanja pa i onima koji se vode radi uzdržavanja maloljetne djece primjenjuju se odredbe ZPP-a o odgovoru na tužbu i pripremnom ročištu.

S obzirom da po ZPP propisani rok za odgovor na tužbu ne može biti kraći od 30 dana zakazivanje pripremnog ročišta u roku od 15 dana od pokretanja postupka onemogućilo bi tuženika u pravu na 30-to dnevni rok za odgovor na tužbu.

---

⁴⁸ sporazumni razvod braka i odobrenje Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, odobrenja ili izmjene Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, davanje odobrenja za sklapanje braka, odobravanje sporazuma o uzdržavanju, pojednostavljenog određivanja uzdržavanja

⁴⁹ obično se na prijedlogu nalaze potpisi stranaka ali uz prijedlog ne prileži nikakva druga identifikacijska isprava iz koje bi se moglo utvrditi da potpisi pripadaju upravo navedenim strankama

No sud, radi postupanja u skladu sa načelom žurnosti i u ovim postupcima može pripremno ročište zakazati u roku dovoljnom da tuženik da svoj odgovor na tužbu te da tužitelju taj odgovor bude dostavljen na očitovanje uz rok od 8 dana za isto.

Na pripremnom ročištu, nakon što stranke izlože svoje dokazne prijedloge, sud može u skladu sa čl. 350. Obz-a, odrediti provođenje i onih dokaza koje stranke nisu predložile, na primjer: zatražiti socio-ekonomsko izvješće o strankama od CZSS-a ili podatke od porezne uprave, FINA-e i sličnih institucija.

Međutim, navedeno treba biti iznimka te sud treba uz poziv za pripremno ročište jasno pozvati stranke da dostave sve dokaze kojima raspolažu.

Ukoliko će ipak sud morati po službenoj dužnosti pribavljati dokaze od naprijed navedenih institucija, morat će odgoditi pripremo ročište i zakazati novo, uzimajući u obzir da od navedenih institucija podatke neće dobiti u roku kraćem od 15 dana, a često i u roku do 30 dana pa o tome treba voditi računa pri zakazivanju novog pripremnog ročišta. No ukoliko se svi potrebni dokazi pribave unutar 30 dana, moguće je postupak okončati provođenjem samo jednog ročišta za glavnu raspravu, ponekad i odmah nakon zaključenja pripremnog ročišta.

Primjer br. 6. - Rok od **30 dana** za donošenje i otpremanje odluke iz st. 4. čl. 347. Obz - u postupcima o privremenim mjerama i ovrsi radi ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom kao i radi predaje djeteta, donošenje i otpremanje odluke u navedenom roku prvenstveno ovisi o organizaciji postupka i postupanju stranaka i CZSS-a.

Kako bi uspio donijeti i otpremiti odluku u navedenom roku, u postupku po privremenim mjerama radi odluke o stanovanju i/ili održavanju osobnih odnosa, sud odmah po primitku prijedloga isti treba dostaviti protustranci na očitovanje uz rok za isto od 8 dana, a ako iz sadržaja prijedloga može zaključiti da će dostava biti upitna, treba ju izvršiti putem sudskog dostavljača. Istovremeno treba poslati prijedlog CZSS-u uz rješenje kojim ga se poziva u roku od 15 dana dostaviti stručno mišljenje i prijedlog te imenovati posebnog skrbnika djetetu. Također, odmah treba zakazati i ročište za saslušanje stranaka, za termin koji je unutar roka od 25 dana, kako bi CZSS imao dovoljno vremena za dostavu prijedloga i mišljenja, a stranke dovoljno vremena da se na njega očituju.

Približno sličan hodogram treba koristiti i u ovršnim postupcima.

U ovršnim postupcima svakako treba paziti da se odgoda ovrhe iz čl. 519. st. 1. točka 3. ne određuje u neprimjerenom roku. Zato sud treba prije donošenja ovog rješenja provjeriti u koju će ustanovu poslati dijete na stručan razgovor te u kojem roku može očekivati provođenje razgovora i izvještaj ustanove o istome.

Na rokove odgode iz točaka 1. i 2. st.1. čl. 519. sudac ne može utjecati.

Također, u predmetima koji se vode radi predaje djeteta u kojima su ispunjene sve pretpostavke, rok za predaju treba biti određen u što kraćem trajanju, ako ne odmah, onda ne duži od nekoliko dana.

Kad primjenjuje sredstva ovrhe iz čl. 514. Obz-a treba odmah izabrati jedno od tri propisana sredstva za koje ocijeni da će polučiti najviše uspjeha, dakle prema okolnostima slučaja, a ne redom kako su ista propisana.

Na primjer: u odnosu na osobu prema kojoj se već postupalo u ovršnom postupku jer nije željela dobrovoljno postupiti po nekoj prethodnoj odluci suda te se iz njezinog postupanja tijekom postupka do donošenja odluke ali i u periodu nakon donošenja odluke, može zaključiti kako ona nikad neće dobrovoljno postupiti, dapače, sve će učiniti kako bi opstruirala postupanje po odluci, a radi se o osobi izrazito dobrog materijalnog stanja, uputnije je odbrati predaju djeteta odmah nego novčanu kaznu.

Primjer br. 7. - postupci radi donošenja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta:

a) mjera privremenog povjeravanja - donošenje i otprvak odluke u roku od **10 dana**. Ova mjera uglavnom se donosi po prijedlogu Centra za socijalnu skrb, nakon što je dijete žurno izdvojeno temeljem odluke stručnog tima Centra. U ovim bi situacijama sudac trebao predmet uzeti u rad odmah nakon primitka bez obzira na broj predmeta koje ima u radu u svojoj referadi.

Ukoliko CZSS nije ispravno naveo sve stranke i/ili njihove osobne podatke te adrese stanovanja ili sastavio sam prijedlog te prijedlog treba vratiti na ispravak, sudac treba telefonski ili e-komunikacijom vratiti prijedlog na ispravak uz poziv da se ispravak dostavi još do kraja tog radnog dana, eventualno do sutradan ujutro, odmah napisati rješenje o imenovanju posebnog skrbnika djetetu, rješenje o imenovanju skrbnika zajedno sa prijedlogom dostaviti svim protustrankama, koristeći sudskog dostavljača koji će dostavu izvršiti istog dana, odrediti rok za očitovanje na prijedlog od tri dana uz upozorenje kako će smatrati da su stranke suglasne sa prijedlogom predlagatelja ukoliko u danom roku ne dostave svoje primjedbe te će u tom slučaju izvan raspravno donijeti rješenje kojim će prijedlog prihvatiti, bez provođenja usmene rasprave.

Ukoliko iz okolnosti slučaja može procijeniti da će roditelji od kojih su djeca žurno izuzeta dostaviti prigovor, treba zakazati odmah i ročište radi saslušanja, unutar 8 dana te na taj način omogućiti protustrankama davanje iskaza. Također, treba posebnog skrbnika djeteta pozvati da odmah provede razgovor sa djetetom i utvrdi njegovo mišljenje, osim u slučaju kada se radi o djeci vrlo niske kronološke dobi za koju i sam sudac može procijeniti kako nisu postigla stupanj zrelosti koji bi im omogućio izražavanje mišljenja, odnosno shvaćanje situacije u kojoj su se našla.

I rješenje kojim odlučuje o prijedlogu, strankama koje nisu u e-komunikaciji, treba dostaviti putem sudskog dostavljača te navedeno rješenje odmah označiti ovršnim.

Na opisani način može se postupiti u roku propisanom Obz-om.

b) mjera zabrane približavanja djetetu - rok za donošenje i otprvak odluke je **odmah**, a najdulje do **15 dana**.

I u ovim postupcima, sud bi predmet trebao odmah uzeti u rad, imenovati djetetu posebnog skrbnika ukoliko procijeni da postoji sukob interesa djeteta i roditelja koji ga zastupa, prijedlog odmah dostaviti suprotnoj strani i posebnom skrbniku ako ga je imenovao, odmah zakazati ročište radi saslušanja stranaka i to u najkraćem mogućem roku, svakako ne duljem od 10 dana. Istovremeno treba pozvati nadležni CZSS (ako isti nije predlagatelj) da u roku od 10 dana dostavi mišljenje i prijedlog te provede razgovor s djetetom ako djetetu nije imenovan poseban skrbnik.

U situacijama kada iz samog prijedloga i dokaza koji su uz njega dostavljeni jasno proizlazi da je dijete ugroženo postupanjem osobe za koju se traži zabrana približavanja, sud bi trebao iskoristiti zakonsku mogućnost da odluku donese bez da je proveo usmenu raspravu i saslušao stranke.

I ovdje se, kao i u gornjem primjeru treba koristiti sudska dostava za stranke koje nisu u e-komunikaciji.

c) i u postupcima koji se odnose na preostale tri mjere⁵⁰ iako nisu propisani rokovi za donošenje ovih odluka kada se provodi usmena rasprava, vrijedi pravilo da prema okolnostima slučaja, sud uvidom u prijedlog i dokaze dostavljene uz isti, procijeni da li će provoditi usmenu raspravu ili ne.

---

⁵⁰ oduzimanje prava na stanovanje sa djetetom, povjeravanja djeteta sa problemima u ponašanju ustanovi socijalne skrbi i lišenje prava na roditeljsku skrb

Ako je ne provodi vrijedi odredba po kojoj odluku treba donijeti i otpremiti u roku od 15 dana, što u praksi znači da će prijedlog sa dokazima koji su uz prijedlog dostavljeni te rješenje o imenovanju posebnog skrbnika djetetu, trebati otpremiti na očitovanje svim strankama, odmah po primitku predmeta u rad, pozvati posebnog skrbnika da odmah provede razgovor sa djetetom (i ovdje vrijede pravila o kronološkoj dobi i zrelosti djeteta) te potom odmah i donijeti rješenje, a ako procjeni potrebnim provođenje saslušanja stranaka i svjedoka, tada bi i ročište za saslušanje trebalo zakazati što prije, dakle u što kraćem roku prema mogućnostima.

I u ovim postupcima dostavu za stranke koje nisu u e-komunikaciji treba izvršiti putem sudskog dostavljača.

Primjer br. 8. - postupci radi ostvarivanja pojedinog sadržaja roditeljske skrbi,...

To su također izvanparnični postupci za koje vrijede ista pravila postupanja iako će se u njima puno rjeđe moći donijeti odluka bez provođenja usmene rasprave.

U praksi, najčešće se ti postupci vode zbog nemogućnosti roditelja koji imaju zajedničku roditeljsku skrb, da postignu sporazum o izboru vrtića, škole, izvanškolske aktivnosti, promjene prebivališta ili boravišta djeteta, izrade osobnih dokumenta djeteta, ponekad o promjeni prezimena djeteta.

U takvim predmetima, odmah po primitku prijedloga, sudac prijedlog treba poslati protustranci na očitovanje i za isto odrediti rok od 8 do 15 dana, ovisno o okolnostima slučaja, od nadležnog CZSS-a zatražiti da djetetu imenuje posebnog skrbnika te dostavi svoje mišljenje i prijedlog o navedenom prijedlogu, sve u roku ne dužem od 15 dana jer su stranke pred CZSS-om trebale provesti postupak obaveznog savjetovanja te CZSS raspolaže podacima o strankama i već je sa njima obavio razgovor. Nakon što CZSS dostavi rješenje o imenovanju posebnog skrbnika, prijedlog i očitovanje protustranke (ako je isto u međuvremenu dostavljeno) treba dostaviti posebnom skrbniku na očitovanje, uz rješenje kojim se isti poziva upoznati dijete s postupkom i omogućiti mu iznošenje mišljenja (provesti razgovor s djetetom) i pri tome odrediti rok od 15 dana.

Ukoliko sudac prema okolnostima slučaja smatra da treba pribaviti izvješća neke ustanove⁵¹ isto treba odmah zatražiti uz naznaku hitnosti u postupanju.

Ukoliko sudac procijeni da bi jedna od stranaka opstruirati provođenje razgovora posebnog skrbnika i djeteta, treba je odmah pozvati da isto posebnom skrbniku omogući bez odgode.

Kada pribavi sva potrebna izvješća, ukoliko se stranke slože sa prijedlogom CZSS-a, može donijeti odluku izvan raspravno, no ako se makar i djelomično protive, potrebno je zakazati raspravu i saslušati ih.

Kao i u parničnim postupcima, uz umješno vođenje rasprave, moguće je postići i dogovor među strankama.

Primjer br. 9. - ostali izvanparnični postupci⁵² uglavnom u praksi traju između mjesec do dva i u njima se poštuje načelo žurnosti, naravno uvjetovano brojem spisa kojima je sudac zadužen te postupanjima stranaka.

---

⁵¹ vrtića, škole, poliklinike, liječnika i sl.

⁵² sporazumni razvodi braka sa ili bez maloljetne djece, donošenje odluka o raspolaganju imovinom djeteta i slično

POSEBNE NAPOMENE

U svim naprijed navedenim postupcima, prilikom zakazivanja ročišta treba realno procijeniti potrebno vrijeme za provođenje dokaza na tom ročištu, naročito vrijeme potrebno za saslušanje stranaka i svjedoka.

Suci već prema iskustvu mogu, prema okolnostima slučaja, procijeniti potrebno vrijeme za saslušanje.

U predmetima u kojima se odlučuje o roditeljskoj skrbi i održavanju osobnih odnosa, naročito u onima u kojima stranke ne mogu postići sporazum te se protive prijedlogu i mišljenju CZSS-a, iskazi su detaljni i traju duže od saslušanja u postupcima uzdržavanja.

Prepreke koje često onemogućuju poštivanje zakonom propisanih rokova i brzo djelovanje suda predstavljaju problemi u dostavi pismena.

Vrlo često u obiteljskim postupcima stranke nemaju punomoćnike, samim time nisu u sustavu e-komunikacije i dostava se vrši na njihove kućne adrese. Pri tom su česte situacije da stranke imaju prijavljeno prebivalište na jednoj adresi, a stvarno stanuju na nekoj drugoj, na kojoj nemaju prijavljeno niti boravište te se točna adresa ne može otkriti niti pretraživanjem registra MUP-a prema OIB-u.

Vrlo često stranke u prijedlogu ili tužbi (odgovoru na tužbu ili podnesku) navedu jednu adresu na kojoj nisu prijavljeni u MUP-u, presele se, a promjenu adrese ne dostave sudu.

U svim tim slučajevima treba vršiti provjeru adrese putem registra MUP-a, dostavu izvršiti po sudskom dostavljaču i/ili zatražiti terensku provjeru koju provodi nadležna policijska postaja.

Podaci o stanovanju stranke mogu se pribaviti i od CZSS-a jer oni sa strankama komuniciraju i putem telefona te mogu saznati novu adresu.

Sud bi, radi što bržeg postupanja u takvim bi situacijama, trebao činiti sljedeće:
U situaciji kada se za tuženika ili protustranku prva dostava vrati sa naznakom "obaviješten nije tražio" dostavu treba odmah ponoviti po sudskom dostavljaču. U tim će situacijama dostava ili biti uredno izvršena ili će se ustanoviti da je ta stranka na navedenoj adresi nepoznata ili je sa iste odselila. Tada sud mora pozvati tužitelja ili predlagatelja na ispravak radi označavanja točne adrese. Međutim, obzirom na propisanu žurnost postupanja te istražno načelo, sud mora i sam provjeriti adresu koristeći OIB stranke, te ukoliko je u MUP-u naznačena neka druga adresa prebivališta ili boravišta treba dostavu ponoviti na navedenu adresu. Ukoliko je adresa naznačena u tužbi ili prijedlogu identična onoj na kojoj je stranka nepoznata ili je sa nje odselila, tada sud mora odmah od nadležnog CZSS-a zatražiti da isti imenuje posebnog skrbnika toj stranci radi nastavljanja postupka. Ukoliko u međuvremenu CZSS stupi u kontakt sa strankom i sazna njezinu točnu adresu, dostaviti će je sudu koji će ponoviti dostavu na tu adresu.

U pojedinim postupcima, tužitelj ili predlagatelj u samoj tužbi/prijedlogu navede kako je tuženik/ protustranka u zatvoru, ali ne navede u kojem. Sud navedeno može provjeriti putem OIB te dostavu ponoviti putem Zatvora. Ukoliko isto nije vidljivo u sustavu OIB-a tada treba odmah zatražiti provjeru putem Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i uprave.

Ako se radi o dostavi u inozemstvo treba koristiti Uredbu (EZ) 1393/2007 (Uredba o dostavi)⁵³, odnosno od 01.07.2022. Uredbu (EU) br. 2020/1784⁵⁴ za zemlje članice EU, Hašku Konvenciju o dostavi u inozemstvo iz 1965. za treće zemlje koje su njezine potpisnice, a za sve ostale diplomatsku dostavu. Te će dostave znatno usporiti postupak, no sud na navedeno ne može utjecati.

Uz prvu dostavu tuženiku ili protustranci u inozemstvo, sud bi trebao dostaviti i rješenje kojim se stranka poziva u roku od 30 dana imenovati zastupnika za primanje pismena u RH, a ukoliko ne postupi po tom rješenju u danom roku, sud treba postaviti istog stranci jer se na taj način skraćuje vrijeme dostave, odnosno ubrzava se postupak.

Odredbe Obiteljskog zakona kojima su propisani rokovi za postupanje stranaka u pojedinim vrstama predmeta, a koji se odnose na ispravak ili dopunu tužbe ili prijedloga treba tumačiti u skladu sa značenjem zakonskog roka - to je prekluzivni rok te propuštanje istog znači odbacivanje tužbe ili prijedloga, odnosno presumirano povlačenje tužbe ili prijedloga i u skladu s tim odredbama treba i postupati, a ne produljivati rok ili ga određivati u duljem roku nego što je zakonom propisan.

U određivanju rokova iz čl. 357. st. 2. Obz treba voditi računa o primjerenosti dužini tog roka. Dakle, treba uzeti u obzir da CZSS treba roditelje i dijete pozvati na razgovor, obaviti razgovor i temeljem razgovora, a možda i šire obrade roditelja i djeteta te druge dostupne dokumentacije, treba izraditi mišljenje i prijedlog koji dostavlja sudu. No ujedno treba voditi i računa o roku u kojem je zakazano ročište ili u kojem sud odluku treba donijeti i objaviti.

Na primjer: u postupku po prijedlogu za donošenje privremene mjere o stanovanju i održavanju osobnih odnosa koju sud mora donijeti u roku od 30 dana, rok u kojem CZSS treba dostaviti svoje očitovanje ne bi trebao biti duži od 15 dana.

U svakom slučaju, sud mora uputiti požurnicu CZSS-u kada isti ne postupi po rješenju suda u roku u kojem mu je to propisao zakon ili ga je odredio sud.

I inače, kada sud strankama odredi neki rok za postupanje tada, ukoliko oni u tom roku ne postupe, sud treba rješenjem pozvati na postupanje pod prijetnjom primjene sredstava prisile iz čl. 441. Obz-a ukoliko se radi o izvanparničnom postupku.

I u odnosu na CZSS kada isti u postupku sudjeluje kao pomoćno tijelo suda, a ne kao stranka, sud mora požurivati postupanje CZSS-a u roku koji mu je za to odredio. Kada određujemo rok CZSS-u, trebamo uzeti u obzir da li su stranke već u tretmanu predmetnog CZSS-a ili nisu jer će o tome ovisiti i mogućnost CZSS-a za donošenje mišljenja i prijedloga.

---

⁵³ Document 32007R1393, EUR-Lex

⁵⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/AUTO/?uri=CELEX:32020R1784>

Kad sud određuje provođenje nekog dokaza predloženog od stranke/stranaka, treba realno procijeniti potrebu za provođenjem istog jer i to utječe na duljinu postupka.

Na primjer, ne treba prihvaćati izvođenje dokaza saslušanjem predloženih svjedoka za koje sud može procijeniti iz okolnosti slučaja da nemaju relevantnih saznanja ili ih imaju samo posredno i to od stranke koja ih je predložila kao svjedoka ili se radi o bliskim srodnicima stranaka koji su pristrani, a često i osobno zainteresirani za ishod postupka.

Provođenje dokaza kombiniranim psihijatrijskim-psihološkim vještačenjem radi utvrđivanja roditeljskih kompetencija te odnosa roditelja i djece, treba odrediti samo onda kada stručni tim CZSS-a nije u mogućnosti sam procijeniti isto.

Stručni tim se sastoji od pravnika, psihologa i socijalnog radnika te posjeduje stručna znanja za donošenje prijedloga i mišljenja o uređenju sadržaja roditeljske skrbi i određivanja osobnih odnosa u većini slučajeva te je potreba za vještačenjem iznimka.

U postupcima u kojima sud treba donijeti odluku o uzdržavanju, treba već pri dostavi tužbe na odgovor pozvati tuženika da uz isti dostavi dokaze o svojem imovnom stanju (prihodima i imovini koju ima u vlasništvu pod prijetnjom primjene tereta dokazivanja), a tužitelja ako je isti ml. dijete, ako nije dostavio dokaze uz tužbu, treba odmah pozvati da ih dostavi u roku koji sud za to odredi. Prema okolnostima slučaja rok treba biti od 8 do 15 dana.

OSTALI ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA DUGOTRAJNOST POSTUPAKA

Na dugotrajnost postupaka utječu i brojni "vanjski" čimbenici kao što su same stranke i njihovi punomoćnici, centri za socijalnu skrb, posebni skrbnici, vještaci, udomitelji, ustanove, svjedoci.

Prvenstveni problem koji najčešće pridonosi nemogućnosti postupanja u zakonom propisanim rokovima je činjenica da stranke nemaju punomoćnike, a pravni su laici dodatno emocionalno opterećeni situacijom te se vrlo često tužbe ili prijedlozi moraju vraćati na ispravak, a tijekom postupka sud postupati po načelu otvorenog pravosuđenja, što kod druge stranke, upravo zato što je pravni laik, može stvoriti osjećaj pristranosti suda.

Stoga nikako ne treba davati konkretne upute koje dokaze stranke trebaju dostaviti, već ih uputiti da potraže pravnu pomoć od za to ovlaštenih institucija te svakako treba izbjegavati razgovor sa jednom strankom "u četiri oka".

Sljedeći problem predstavljaju punomoćnici - odvjetnici koji se ne bave obiteljskim pravom te ne poznaju specifičnosti ovih postupaka, opterećuju postupak brojnim nepotrebnim prijedlozima i prigovorima.

U odnosu na navedeno, uređujući sudac mora vrlo jasno i konkretno upravljati glavnom raspravom, ne prihvaćati neopravdane prijedloge usmjerene ka manipulaciji, kao i odbiti provesti dokaze koji nisu potrebni.

Ovaj bi se problem mogao riješiti licenciranjem odvjetnika koji bi mogli zastupati stranke u obiteljsko-pravnim postupcima, samo pod uvjetom da su prošli određene i zakonom propisane edukacije.

Centri za socijalnu skrb (CZSS) pojavljuju se u obiteljskim postupcima u dvojakoj ulozi.

U nekim postupcima CZSS se pojavljuju kao stranke, a u nekima kao pomoćno tijelo suda. S obzirom na različitost uloga, različite su i njihove obveze, no vrlo često zaposlenici CZSS-a, naročito zaposlenici koji nisu pravnici po struci, ne razlikuju ove dvije uloge niti znaju koje su obveze CZSS-a, ovisno o ulozi u konkretnom predmetu. Navedeno uzrokuje brojna vraćanja prijedloga na ispravak ili dopunu i upućivanja požurnica.

Vrlo često, u predmetima u kojima CZSS predlaže donošenje neke od zaštitnih mjera, već u samom prijedlogu ne obuhvati sve stranke propisane zakonom ili ne navede njihove adrese te je prijedlog potrebno vratiti na ispravak i pri tom se već izgubi dragocjeno vrijeme.

Česta je situacija i kada CZSS, kao pomoćno tijelo suda, dostavi mišljenje i prijedlog o uređenju sadržaja roditeljske skrbi, no uređujući sudac smatra da isto nije dovoljno dobro obrazloženo i vrati navedeno na dopunu, a CZSS pošalje ponovno isto, bez dodatnog obrazloženja. Ista se situacija događa kada na prijedlog i mišljenje CZSS-a stranka ili obje stranke ulože prigovore, a CZSS se na te prigovore ne očituje već ponovno samo dostavi svoj prijedlog.

Sve to značajno doprinosi produljenju samog postupka, a kod stranaka stvara sumnju u kvalitetu rada CZSS-a, odnosno, čak i u pristranost.

Ono što suci mogu učiniti u odnosu na naprijed opisano postupanja CZSS-a je pokušati ostvariti što bolju suradnju sa članovima stručnih timova, možda čak na nivou pojedinog suda organizirati periodične sastanke sudaca Obiteljskih odjela sa zaposlenicima CZSS-a na kojima treba ukazati na važnost uredno izrađenih prijedloga koji imaju odmah sve potrebne elemente kako se ne bi morali vraćati na ispravak, kako je potrebno, u situaciji kada ih sud pozove na dopunsko očitovanje, pojasniti da je isto potrebno dostaviti kako bi se pojasnila situacija jer niti stranke niti sudac nemaju stručnih saznanja iz područja socijalnog rada i psihologije. Ovu bi situaciju moglo razriješiti i zapošljavanje psihologa na sudovima koji bi, kao potpuno neovisne stručne osobe, mogle sucima u konkretnim predmetima pojasniti zašto i na kojim temeljima je stručni tim CZSS-a donio neki prijedlog i mišljenje.

U svakom slučaju, kad god sud poziva rješenjem CZSS da nešto učini, potrebno mu je odrediti rok u kojem treba postupiti uz napomenu da je potrebno obavijestiti sud o nemogućnosti postupanja u navedenom roku i o razlozima za to.

Ukoliko CZSS ne postupi po rješenju, a ne dostavi niti obavijest o razlozima zbog kojih nije postupio, treba svakako uputiti požurnicu/ce.

Kada god je potrebno, sa stručnim timom CZSS-a može se ostvariti kontakt telefonom ili e-mailom radi rješenja problema u što kraćem roku.

Često puta CZSS kao predlagatelj već u prijedlogu za neku od stranaka naznači kako je ista nepoznatog boravišta. Tu svakako treba djelatnike CZSS-a upućivati da već prije podnošenja prijedloga takvoj stranci imenuju posebnog skrbnika jer će se time uštedjeti vrijeme u kojem će sud pozvati CZSS da toj stranci imenuje posebnog skrbnika.

U odnosu na posebne skrbnike, osnovni problem je njihov premali broj na broj predmeta u kojima su angažirani te stoga nisu u mogućnosti biti niti dovoljno ažurni niti se u dovoljnoj mjeri posvetiti svakom konkretnom postupku, no u odnosu na ovaj problem, uređujući suci nemaju mogućost utjecaja.

ZAKLJUČAK

Osnivanjem Obiteljskih odjela u samo 15 općinskih sudova postignuta je koncentracija ovih postupaka.

Istom odlukom željela se postići posebna specijalizacija sudaca koji rade u navedenim odjelima jer prema posljednjoj izmjeni Zakona o sudovima⁵⁵ za rad u obiteljskim odjelima suce, na prijedlog predsjednika suda, imenuje na 5 godina predsjednik Vrhovnog suda RH i pri tom se mora voditi računa da ti suci imaju izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke djece, vladati osnovnim znanjima iz područja socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe te redovito pohađati stručno usavršavanje iz ovih područja.

Iako je ova zakonska odredba imala namjeru osigurati pravu specijalizaciju sudaca za rad na obiteljskim predmetima, za sada suci imenovani na rad u te odjele ne ispunjavaju naprijed navedene zakonske pretpostavke.

Propisana specijalizacija bi svakako doprinijela i žurnijem rješavanju predmeta, ali primarno bi trebala doprinijeti kvaliteti odluka, prvenstveno razumijevajući što se podrazumijeva pod načelom zaštite najboljeg interesa djeteta.

No istovremeno, izmijenjena je zakonska odluka kojom je bila osigurana specijalizacija drugostupanjskih sudova.

O načinu i vrsti zakonom propisane kontinuirane edukacije nadležni ministar tek treba donijeti Pravilnik te se za sada ne može predvidjeti da li će se i na taj način osigurati daljnja specijalizacija sudaca.

---

⁵⁵ Narodne novine 21/22

S obzirom da na mogućnost žurnog postupanja u obiteljsko-pravnim postupcima utječu razni čimbenici, suci koji rade na tim predmetima trebali bi učiniti sve što je u njihovoj moći da te postupke provode u što kraćem vremenu, ali pri tom trebaju imati na umu da brzina može utjecati na kvalitetu odluka, a kvaliteta bi trebala biti ispred brzine.

Posebno bi se svi trebali truditi da stranke postignu sporazum, bez obzira da li se radi o postupku obiteljske izvansudske medijacije ili u postupku na sudu jer stranke u većini slučajeva poštuju postignuti sporazum za razliku od nametnute sudske odluke.

POPIS LITERATURE:

1. Obiteljski zakon („Narodne novine“, broj 103/15, 98/19),
2. Zakon o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 28/13 i 89/14, 70/19)
3. Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta („Narodne novine“, broj 123/15)
4. Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. („Narodne novine“ MU, broj 4/94)
5. Zakon o provedbi Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece („Narodne novine“, broj 99/18)
6. Haška konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/09.)
7. Konvencija o pravima djeteta („Narodne novine“ MU, broj 12/93 i 20/97)
8. Povelja Europske unije o temeljnim pravima (Službeni list EU, broj C 202/389)
9. Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine“ MU, broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10)
10. Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznanju i ovrsi odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (BRUSSELS II a)
11. Uredba Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece, (BRUSSELS II ter)
12. e-justice portal (<https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=hr&action=home>)
13. EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu>)
14. web stranica Haške konferencije (HCCH, <https://www.hcch.net/en/home>)
15. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sudovima (Narodne novine 21/22)
16. Agencija EU za temeljna prava - FRA (<https://fra.europa.eu/hr>)